

Àngel Guimerà

La filla del mar

La filla del mar —estrenada a Barcelona l'any 1900— representa, juntament amb *Maria Rosa* i *Terra baixa*, la fita més important de l'època de màxima plenitud creativa de Guimerà. *La filla del mar* és un drama realista en què, a través d'una prosa col·loquial, l'autor sotmet les passions humanes a una anàlisi minuciosa. L'edició que reproduïm és una adaptació de Xavier Fàbregas (Montcada i Reixac, 1931 - Palerm, 1985), el qual va tenir cura de cenyir els diàlegs i de renovar el llenguatge. Aquesta adaptació va ser estrenada al Teatre Romea de Barcelona l'any 1971.

Àngel Guimerà

La filla del mar

ePUB v1.0
BreivaX 27.09.18

*llegir ens fa
més lliures*

Títol original: *La filla del mar*
Àngel Guimerà, 1900

Edició digital: BreivaX (v1.0)
Aportació: Epubqüest

ePUBCat base r1.3

Nota de l'adaptador^[1]

En la versió de l'obra vaig procurar, sobretot, de renovar el llenguatge de Guimerà, que era el més polsinós. Vaig cenyir el diàleg, vaig escurçar algun monòleg — escurçament mínim, en tots els casos—, suprimir exclamacions, i treure alguna frase de so decimonònic. Vaig introduir tres cançons, servint-me de poemes de Guimerà, i vaig afegir un personatge, el de l'ÀVIA CEGA, que permet d'accentuar el simbolisme cercat per l'autor: aquest personatge només diu una paraula: «No!». Vaig afegir alguna frase per a remarcar la discriminació social de què és objecte ÀGATA pel sol fet d'ésser forastera.

La filla del mar d'Àngel Guimerà adaptada per Xavier Fàbregas fou estrenada al Teatre Poliorama, el 14 de gener de 1971, sota el següent repartiment, per ordre d'aparició:

NÚRIA	DOLORS LAFFITE
CATERINA	PAQUITA FERRÀNDIZ
FILOMENA	MARIA JESÚS ANDANY
LLUÏSETA	GLÒRIA MARTÍ
MÒLLERA	ADRIÀ GUAL
RUFET	VÍCTOR PETIT
MARGARIDA	SIBILE PIRONTI
CARMETA	AURORA GARCIA
MARIONA	MARIA AGUSTINA SOLÉ
PERE MÀRTIR	JOAN SERRAT
CINQUENES	RAMON DURAN
GREGORI	JORDI SERRAT
BALTASANET	PERE GIL
ÀGATA	MONTSERRAT CARULLA
VÍMET	JOSEP RUIZ LIFANTE
PAU	LLUÍS QUINQUER
JOSEP	RAFAEL ANGLADA
LLORENÇ	LLUÍS TORNER
ERNEST	RAFAEL CALVO
EMILI	LLORENÇ DURAN
QUIMET	JOAN SANTACANA
PERET	JOAQUIM CARDONA
PELEGRÍ	JOAN OLLÉ
RAFELET	LLUÍS ESPINOSA
L'ÀVIA CEGA	MONTSERRAT JULIÓ
POBRES, MARINERS I GENT DEL POBLE	
Decorats i figurins	JORDI PALÀ
Música	MANUEL VALLS
Realització dels decorats	ANTONI COROMINAS
Vestuari	PERIS
Atrezzo	ARTIGAU
Maquillatge	JOSEP DAMARET
Regidor	JOSEP M. GISPERT
Consueta	MANUEL SÁNCHEZ
Luminotècnia	JOSEP FIGUERAS
Dicció	CARME SERRALLONGA
Ajudants de direcció	CARLOS LUCENA

Direcció

i JAUME COL

RICARD SALVAT

ACTE I

(Davant la mar. A la dreta, en primer terme, una casa de pescador; en segon terme barques sobre la platja; i en últim terme, avançant sobre la mar, roques practicables. A l'esquerra, en primer terme, una casa gran amb escala exterior que vagi al primer pis; en segon i últim terme roques i arbres. És al matí).

ESCENA I

(CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, RUFET i MÒLLERA. Davant la casa de la dreta, la CATERINA encendrà un fogó de terrissa i courà menjar. Davant la casa de l'esquerra, la LLUÏSETA i la FILOMENA, assegudes a terra, apedacen una xarxa. Més enrere, cap a la banda dreta, en RUFET i en MÒLLERA fan una barca que està endarrerida. En aixecar el teló triga a començar el diàleg, i se sent picar en el treball a en RUFET i en MÒLLERA).

CATERINA: Filomena!

FILOMENA: Què mana?

CATERINA: En què penses?

FILOMENA: Ai, en res, filla!

CATERINA: Ah, que t'ho endevino...

FILOMENA: Ja pots comptar.

CATERINA: Pensaves en el Pere Màrtir.

FILOMENA: Tu i el Pere Màrtir!

CATERINA: Au, no et facis la desmenjada.

FILOMENA: El fàstic que em fa; si ho sabies.

LLUÏSETA: Ja pots dir-ho. No he vist un home més cregut.

CATERINA: Sí, és clar, què has de dir, tu!

LLUÏSETA: Es creu que totes les noies ens hem de trastocar quan ell arriba. Per mi ja te'l pots ben confitar.

CATERINA: És a dir, que no el voldríeu?

FILOMENA: Ni regalat, filleta.

LLUÏSETA: Ni que m'ho demanés de genollons.

CATERINA: Doncs mireu, sembla que ha tornat ric. Que el seu oncle li va donar un bon grapat de doblers.

FILOMENA: Que li has vist la bossa?

LLUÏSETA: Saps què va fer el seu oncle? Tornar-lo a embarcar, que tan dropo era a Amèrica com ho és aquí.

FILOMENA (*burlant-se'n*): El Pere Màrtir ric! No en volia saber d'altra!

LLUÏSETA (*cridant*): Que no ho sents, Mòllera?

MÒLLERA (*acostant-s'hi*): Ja torneu a parlar del Pere Màrtir?

FILOMENA: Mira, la Caterina es pensa que va portar una fortuna de Montevideo. Què te'n sembla a tu?

RUFET (*tot acostant-se*): Doncs sí senyor, que és ric. I el tipus més rumbós de la costa. Perquè ho sapigueu!

CATERINA (*burlant-se'n*): I què més, Rufet?

MÒLLERA: Calla si no vols que et clavi un mastegot.

RUFET: Noi, com t'encens!

MÒLLERA: El Pere Màrtir és un poca-vergonya. (*Torna al treball*).

RUFET: I per què un poca-vergonya? Au, a veure!

MÒLLERA: I goses preguntar-ho?

FILOMENA: Perquè sí, ho saps? (*A RUFET*).

LLUÏSETA: Perquè fa perdre el temps a les noies i les enganya.

MÒLLERA (*a* RUFET): Prova que el Pere Màrtir és ric, prova que no és un gandul, un cul de cafè de marca major!

RUFET: Ara mateix!

(FILOMENA i LLUÏSETA *van a parlar*).

CATERINA: Deixeu-lo dir!

RUFET: Doncs mira..., és ric, perquè no treballa. I perquè té un bé de Déu de corbates que ja voldríem tenir-lo tu i jo. (*Pausa, amb profunda admiració*). I és rumbós perquè sap tractar les dones. Caram, si les sap tractar! Si de cas les enganya, com diu aquesta, ben contentes n'estan elles, de ser enganyades. Ah, si jo en sabés com en sap ell!

LLUÏSETA: Que em vingui a picar l'ullet a mi que prou li sabré cantar la canya!

FILOMENA: I jo de la primera plantofada...

MÒLLERA (*tallant*): Bé, ja n'hi ha prou d'aquest color. Prou parlar del Pere Màrtir. Doncs sí que estariem frescos! (*A* RUFET, *per la feina*). Au, afanya't, que és tard.

RUFET (*amb els seus tretze*): Que ho digui la Caterina, que és casada, si no les fa anar de bòlit el Pere Màrtir.

CATERINA: Deu fer anar de bòlit la seva xicota..., el que és a mi! Ja tinc el meu Gregori, jo.

LLUÏSETA: (*a mitja veu*): I quina és la seva xicota? Jo ja n'he perdut el compte.

MÒLLERA: Que no he dit res, jo? A veure si t'hauré d'espavilar.

LLUÏSETA: Guaita'l el senyor marquès! I què n'has de fer tu, del que xerrem nosaltres? Estigues per la teva feina i no et fiquis allà on no et demanen.

MÒLLERA (*deixant la feina*): Mira Lluïseta...

LLUÏSETA: Que et creus que tens algun dret sobre mi per parlar-me d'aquesta manera?

MÒLLERA (*molt cremat*): Ja saps que hem de parlar tu i jo...

LLUÏSETA: Sí, home, parlar tant com vulguis. Però a distància, m'entens? Que no sóc sorda perquè m'hagis de dir les coses amb les mans.

MÒLLERA: Lluïseta!

LLUÏSETA: Mòllera!

MÒLLERA: Què vols?

LLUÏSETA: Puja aquí dalt i balla. (*S'aguanta el riure*).

FILOMENA (*a* LLUÏSETA): No el facis enrabiari; deixa'l estar, dona.

MÒLLERA: (*a* FILOMENA): Tu més val que no t'hi fiquis.

RUFET: Vinga, Mòllera, no facis més l'ase.

MÒLLERA: Escolta, noi! (*Es tomba, agressiu, cap el RUFET*).

CATERINA: Tinguem la festa en pau.

MÒLLERA: Oh, tinguem la festa en pau! Està molt aviat dit això: però aquí m'ha dit ase.

FILOMENA: Tu t'ho has buscat.

MÒLLERA (*dirigint-se amenaçador cap a la FILOMENA*): Sí, doncs mira...

RUFET (*apartant-lo*): Va, deixa estar les mosses.

LLUÏSETA: Doncs tu...

RUFET: Que vols que et deixi borni d'una bufada?

(Les dones els separen).

LLUÏSETA: Mòllera!

FILOMENA: Rufet!

CATERINA: No sigueu brètols! Que no veieu que em tireu sorra a la cassola?

RUFET (*calmat*): No s'ho val el Pere Màrtir que ens barallem tu i jo.

MÒLLERA (*igual*): Ara ho has dit! (*Tornen a la feina*).

CATERINA: Sembla mentida! Entre companys! (*Venta el foc*). Amb la feina que jo tinc, com hi ha món!

FILOMENA: Falta molt perquè arribi la barca?

CATERINA: Ja és l'hora.

LLUÏSETA: Qui hi va?

CATERINA: El meu Gregori, el sogre, els dos de cal Romesco i l'Àgata.

LLUÏSETA (*amb un menyspreu quasi imperceptible*): L'Àgata! Es passaria la vida al mar!

CATERINA: Ella rai! Com que n'és filla! (*S'acosta a les xicotes*). Quan vulgueu parlar del Pere Màrtir vigileu que aquells no us sentin.

FILOMENA: Deixa'ns estar tranquil·les. Tu i el teu Pere Màrtir!

LLUÏSETA: Oh, i tant! Ves què se'ns en dóna, a nosaltres. (*Pausa*). I amb qui festeja, ara?

FILOMENA: Amb la Tereseta Blanques.

CATERINA: Què t'empatolles? La Tereseta Blanques se n'ha anat avui a Barcelona a servir.

LLUÏSETA: N'estàs segura?

CATERINA: El Pere Màrtir la va plantar fa prop d'una setmana.

FILOMENA: Quin bandarra!

LLUÏSETA: Ves qui s'hi hauria casat després d'haver festejat el Pere Màrtir.

FILOMENA: No serà que jo no l'hagués avisada.

LLUÏSETA: I jo!

FILOMENA: Sempre ha estat un cap verd la Tereseta.

CATERINA: I la Maria del cal Llorenç, que ho era, de cap verd? Doncs mira, va fer el mateix camí.

LLUÏSETA: I ara diuen que la Maria... (*Signant la panxa*). Ja m'enteneu.

MÒLLERA (*mosca*): Què deuen xerrar, ara?

RUFET: Au, no et torbis.

CATERINA: Si els homes del poble tinguessin una mica de vergonya ja l'haurien fet fora. Com hi ha món!

LLUÏSETA: Bé, però a qui festeja ara?

FILOMENA: Sí, sí, a qui festeja?

CATERINA: La d'aquí davant. (*Se'n torna a la feina*).

FILOMENA (*a LLUÏSETA*): La Mariona?

LLUÏSETA: És clar que ha de ser la Mariona. No serà pas l'Àgata.

CATERINA (*acostant-se*): Ell vinga passar i traspasar. I no hi ha dia que no entri a la casa amb l'excusa de comprar un llagut a l'oncle d'ella.

LLUÏSETA: Ara entenc per què quan la Mariona ha baixat el Pere Màrtir se n'hi ha anat al darrere.

FILOMENA: Jo no m'ho crec. Si el vell Cinquenes sabia que el Pere Màrtir li festejava la neboda...

LLUÏSETA: Què?

FILOMENA: No veus que li fa de pare? No ho consentiria de cap manera. *(Pausa)*. Potser va per l'Àgata.

LLUÏSETA: Per aquella? Si no hi és tota.

FILOMENA: Sí, sí, però la Mariona...

MÒLLERA *(a RUFET)*: Ja hi tornen.

RUFET: I deixa-les que hi tornin.

FILOMENA *(als dos homes)*: A veure què hi dieu vosaltres...

LLUÏSETA *(fent-la callar)*: Res, res...

MÒLLERA: No em torneu a buscar el cos!

LLUÏSETA: Aquesta deia que l'Àgata festeja...

MÒLLERA: Bah!

LLUÏSETA: Ja li he dit que, a l'Àgata, no la pot voler ningú. Si no se sap d'on ha vingut; si potser ni tan sols és cristiana. En canvi, la Mariona ja ha tingut més d'un embolic. Oi, Caterina?

CATERINA: Uï, si jo em posés a explicar-vos!

FILOMENA: Bé, d'acord, l'Àgata no pot ser. Però tampoc no pot ser la Mariona, perquè si el seu oncle sabia que ell...

MÒLLERA *(cremat altra vegada)*: Malviatge!

LLUÏSETA: Ell, el Gregori, que dèiem que és a pescar amb l'Àgata.

MÒLLERA: Noies, si és que em voleu prendre el pèl...

CATERINA: I què tantes cançons! Doncs sí, què hi ha? Parlàvem del Pere Màrtir.

MÒLLERA: No, si ja ho sabia! Que us crèieu que m'enredàveu, potser?

LLUÏSETA: Potser sí que et penses que ens hem de cosir la boca!

MÒLLERA: Lluïseta!

LLUÏSETA: Enveja del Pere Màrtir, vet aquí el que tens tu! Que et fa dentetes!

MÒLLERA *(avançant)*: Ai, el món remaleït!

(L'aturen la FILOMENA i el RUFET, burlant-se'n).

CATERINA: Mira! No el volíeu? Doncs ara ve el Pere Màrtir.

FILOMENA: Amb la Mariona.

LLUÏSETA: Sí, sí, amb la Mariona.

CATERINA: Nois, dissimuleu! A veure si encara em comprometríeu amb les vostres xafarderies. *(Tots tornen a la feina)*.

FILOMENA: Sí, sí, fem les distretes. *(Cada un va a la seva feina)*.

ESCENA II

(CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, RUFET, MÒLLERA i MARIONA i PERE MÀRTIR).

MARIONA (*a PERE MÀRTIR*): Que ets de la broma!

PERE MÀRTIR: Jo sóc com una barca que ara capcineja cap un costat, ara cap a l'altre, ara fa la girada en rodó...

MARIONA: Quin plaga que estàs fet!

PERE MÀRTIR: Però la culpa no és meva.

MARIONA: Ah, no? De qui, doncs?

PERE MÀRTIR: Del timoner.

MARIONA: Ja la saps llarga!

PERE MÀRTIR (*fatxenda*): Ei, però això era abans! Ara he tirat l'àncora. Ara he arribat a port per sempre, Marionna. (*Va per atansar-s'hi*).

MARIONA: Estigues, ximple, que ens veuen.

PERE MÀRTIR: Bon profit els faci. (*Als altres*). Bon dia tothom! (*Tots abaixen el cap i fan el distret*).

MARIONA: Deixa'ls.

PERE MÀRTIR (*iniciant la sortida*): Tu em portes, que ets el meu timoner, ara. (*Surten i se sent la rialla d'ella*).

ESCENA III

(CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, RUFET i MÒLLERA).

LLUÏSETA: Heu sentit com festegen?

FILOMENA: Jo me'n faig creus!

CATERINA: Tan poca-vergonya és ell com ella.

MÒLLERA (*entre indignat i admirat*): Maria Santíssima! Ja la té al sarró! Però com s'ho fa, aquest home?

LLUÏSETA: Aquesta vegada va pels diners. I ella, la molt bleda, riu que riu. Quina ràbia que em fa!

FILOMENA (*als homes*): A veure quan aprendreu vosaltres a dir aquestes floretes: que si l'àncora, que si el timó... Això és cosa fina.

CATERINA (*desdenyosa*): A totes els diu el mateix. Doncs què us pensàveu?

FILOMENA: El que vulguis, però té gràcia.

LLUÏSETA (*gelosa, a la FILOMENA*): Ai, no et facis il·lusions, noia, que a tu segurament no te les diria, aquestes coses.

FILOMENA: Ni a tu. Que ni tan sols t'ha mirat.

RUFET: Bé, a cap de les dues.

CATERINA: Fan cas d'unes beneiteries, aquestes! Ja et dic jo que en teniu, de pardalets al cap. Què n'heu de fer vosaltres, del Pere Màrtir? Tot el sant dia amb el mateix, potser en feu un gra massa. (*Pausa*). Ja us he dit el que haurien de fer els homes d'aquest poble si tinguessin una mica de vergonya.

RUFET: Bo! I ara per què us enfadeu?

CATERINA: Per aquest parell de garses.

LLUÏSETA: El que és per mi...

FILOMENA: Ja pots dir-ho!

CATERINA: I m'enfado per vosaltres, que li teniu por.

RUFET: Por d'aquest ximple?

MÒLLERA: El que em faltava!

ESCENA IV

(CINQUENES, CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, RUFET i MÒLLERA).

CINQUENES (*des de dalt l'escala*): Noies! (*No el senten*). Tu, Caterina, no has vist pas la meva neboda?

CATERINA: Ara mateix era aquí. (*Ell va baixant*).

CINQUENES: L'he fet anar a comprar dos ciris per la missa de l'Àgata. (*S'asseu*). Ai, deixa'm seure!

CATERINA: Doncs tornava de ca l'adroguer i se'n devia anar a l'església.

LLUÏSETA: Quina missa han de dir?

CINQUENES: És una missa que fem dir un cop a l'any tal dia com avui. És com si diguéssim la celebració de l'arribada de l'Àgata. (*Es tomba cap a RUFET i MÒLLERA*). Què feu aquí badant? A treballar, que d'avui en quinze la vull llesta, aquesta barca. (*A les dones*). Això de la missa, ja ho hauria deixat córrer jo. Tot plegat, un romanço. Com si no fes prou de tenir-la a casa amb nosaltres. Però hi ha el senyor rector, i aquest tossut de Baltasanet que és un rondinaire...

CATERINA: El meu sogre diu que els pares de la Mariona van prometre que cada any la farien dir, aquesta missa.

CINQUENES: I on són els pares de la Mariona? No fa poc temps que fan malves.

CATERINA: Vinga, no sigueu tan garrepa, Cinquenes. Si la Mariona la feu pubilla no us dolguin ara els quatre cèntims de la missa de l'Àgata.

LLUÏSETA: Quina sort que té la Mariona!

CINQUENES: Encara que te'n riguis. Serà més rica que tu, que tu i que tu. Més rica que totes tres plegades. Serà la més rica del poble.

LLUÏSETA: Si no ho dic per això. (*CATERINAriu*). Ho dic pel promès.

CINQUENES: Quin promès? (*Tots riuen*).

LLUÏSETA: Va, va, no us feu el desentès, Cinquenes.

CINQUENES: El dia que la Mariona vulgui festejar jo li buscaré un xicot del seu braç. Entesos?

FILOMENA (*burlant-se'n*): Tu, Rufet, mira com fa l'orni el vell Cinquenes.

RUFET: Tinc feina, jo! (*Tots riuen*).

CINQUENES: Es pot saber de què parreu?

LLUÏSETA: Ell ha deixat anar l'àncora..., i ella duu el timó... (*Esclafeix el riure*).

CINQUENES: Tu, Caterina, què dimonis s'empatolla aquesta ximpleta?

CATERINA: Però home de Déu, si ho sap tothom. No ens vulgueu fer creure que esteu dalt de la figuera, ara.

CINQUENES: No em vinguis amb endevinalles!

CATERINA: Doncs que la Mariona i el Pere Màrtir festegen.

CINQUENES: Que la Mariona i el... (*Tots afirmen i riuen*). Va, girem full. No estic per bromes.

LLUÏSETA: Mireu el Cinquenes com fa el desentès.

MÒLLERA: Jo els tiraria trona avall ara mateix.

RUFET: I tornariem a tenir tranquil·litat al poble, que ara això no és viure.

CINQUENES (*molt seriós*): Això que dieu no és veritat.

LLUÏSETA (*burlant-se'n*): És clar que no!

CATERINA: Si les meves orelles no m'han enganyat... Eh, vosaltres?

CINQUENES: I què és el que heu escoltat, si pot saber-se?

CATERINA: Una dolçor de sucre candi...

LLUÏSETA: De confitura de cabell d'àngel...

FILOMENA: De mel de bosc...

RUFET: Ben clar, ben clar, no hem sentit res.

CINQUENES: Fora d'aquí, xafarderes! Acabaríeu per atabalar-me!

CATERINA: Doncs jo ho he sentit ben clar, sí senyor. I si vós ho consentiu és senyal que no teniu vergonya.

CINQUENES: Si fos veritat...

CATERINA: Com el pa que mengem cada dia!

CINQUENES: Si fos veritat tingueu pel cert que no ho consentiria. El Pere Màrtir és un perdut i un jugador. Entesos?

CATERINA: Prou que li heu donat entrada a casa vostra.

CINQUENES: Perquè vol comprar un llagut.

LLUÏSETA: Santa innocència! *(Tots riuen)*.

CINQUENES *(que perd aplom)*: Bé, diu que es vol posar a treballar. Ja hem fet preu.

CATERINA: Ja us el trobareu, el llagut, com hi ha món! Heu de saber que el Pere Màrtir els fa perdre l'enteniment en un tancar i obrir d'ulls. I un cop n'ha tret el que volia..., au, a buscar-ne una altra.

CINQUENES: Això ho acabo jo de seguida!

CATERINA: Sí, aneu xerrant aquí amb nosaltres que mentrestant ja hi ha qui us treu el peix del cove...

CINQUENES: Ara ho veureu. *(Va per sortir en direcció a l'església quan gairebé topa amb PERE MÀRTIR)*.

ESCENA V

(CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, MÒLLERA, RUFET, CINQUENES i PERE MÀRTIR).

PERE MÀRTIR: Hola, Cinquenes. On aneu tan de pressa?

CINQUENES: Vull veure la Mariona.

PERE MÀRTIR: No cal que us mogueu que vindrà de seguida. M'ha dit que l'esperés aquí. (*La CATERINAriu. Tots ho comenten*).

CINQUENES: Així, que l'has vista...

PERE MÀRTIR: Veureu, l'he trobada que sortia de casa vostra.

CINQUENES: Que venies per la barca, potser?

PERE MÀRTIR: Si me la veneu li mudo el nom tot seguit; i farem un bateig en què tot vagi a dojo. Ja tinc pensat el nom i li posarem *La bella Mariona*. Així, pintat amb un vermell fi i amb una lletra prima i esvelta: *La bella Mariona*. (*Tots riuen tret de CINQUENES i CATERINA*).

CATERINA (*a CINQUENES*): Què hi dieu, vós?

CINQUENES (*a CATERINA*): És que no pots callar ni una vegada? (*Va per sortir*).

PERE MÀRTIR (*bromejant*): Alto! Per aquí no es passa. I no feu aquesta cara de tres déus, Cinquenes. (*Tothomriu de l'atabalament d'en CINQUENES*). Vull que tothom faci la cara ben afable quan torno de fer una bona acció.

CINQUENES: Tu fer bones accions?

PERE MÀRTIR: Ei, només una, per això, que no voldria pas malacostumar-m'hi. (*A les noies*). No ho creieu, vosaltres? Una bona acció petita, s'entén. (*Les noies fan que sí, que ho creuen. CINQUENES s'eixuga el front amb el mocador. Elles riuen. La CATERINA rondina*).

LLUÏSETA: Prou que ho creiem!

FILOMENA: Oh, i tant!

PERE MÀRTIR: La Mariona em diu que surt a comprar ciris per no sé quina festa de la mossa que teniu a casa i jo que li dic: «Què, dos ciris! Una dotzena!». Mireu, se m'ha acudit de cop i volta per una cosa que jo em sé.

CINQUENES: I qui els paga, aquests ciris?

PERE MÀRTIR: Qui els ha de pagar? La meva persona! I encara més. He donat a la Mariona un grapat de moneda perquè en sortir de missa la reparteixi entre els pobres. Mireu si m'he desdinerat, mireu. (*Ensenya la bossa, buida*).

RUFET: Tu rai que ets ric.

PERE MÀRTIR: Ho era, que ja estic a les acaballes. (*Somriu*). Però no m'amoïno pas. Jo sempre estic de sort. (*A MÒLLERA, que se'n burla*). N'he tinguda tota la vida. Què t'hi vols jugar que si surto amb una barca, encara que se'm giri tamborinada, torno carregat de peix?

MÒLLERA: Perquè escamparàs dinamita.

PERE MÀRTIR (*despectiu*): Dinamita! (*Altre cop fatxenda*). I si aposto per una carta em torno a omplir les butxaques.

RUFET: Sí que en té, de sort, sí.

MÒLLERA: Perquè deu fer trampes.

PERE MÀRTIR: Trampes, bacó? No n'he feta mai cap, de trampa. I el que et dic de la barca i de les cartes t'ho dic de les xicotes.

MÒLLERA (*rondinant*): Ja hi som!

PERE MÀRTIR: Caterina! (*Ella fa com si no el sentís*). Caterina, què et sembla a tu? Que les caço amb dinamita les xicotes?

CATERINA (*a CINQUENES*): Com permeteu que digui aquestes coses?

CINQUENES: Ho permeto de la vergonya que em fa sentir-lo.

PERE MÀRTIR (*rient*): Vergonya de sentir-me a mi?

CINQUENES: Sí, senyor, a tu. Què passa? I ara t'ho dic: deixa en pau la neboda. No li dirigeixis més la paraula. Si jo sé que tornes a encalçar-la sabràs com les gasta el Cinquenes!

PERE MÀRTIR: Bé, què us les enfileu ara? Quin mal us he fet?

CINQUENES: N'has fet a molta gent; més d'una n'hi ha al poble que plora per culpa teva.

PERE MÀRTIR (*a les noies*): Que no el sentiú? Que us he dat mai cap trastorn?

LLUÏSETA: A mi, no.

FILOMENA: I a mi tampoc, vaja.

PERE MÀRTIR (*sorneguer*): Em traieu un pes de sobre perquè us ben juro que me'n penediria tota la vida. Amb aquesta cara d'angelets que teniu, i aquests ulls que semblen guspies... (*Elles riuen*). Mentre vosaltres em defenseu, els altres que diguin el que vulguin. (*En PERE MÀRTIR s'acosta a fer una moixaina a la FILOMENA*).

RUFET (*sense massa empenta*): Mira, deixa-les tranquil·les si em vols creure.

MÒLLERA (*exasperat*): No, si encara es deixaran masegar, les males pues! (*A les noies*). Anem cap a l'església, anem, que ja deu estar guarnit l'altar major...

LLUÏSETA: Oh, quines maneres!

PERE MÀRTIR: Aneu, aneu. (*A les noies, per RUFET i MÒLLERA*). I si de cas es volen propassar m'ho dieu, que posaré la mar plana. (*Surten RUFET, MÒLLERA, LLUÏSETA i FILOMENA*).

CINQUENES (*després d'una pausa llarga*): Ja ho saps. Deixa en pau la Mariona. I si no la deixes, a ella la trauré de casa, però a tu et faré agafar i t'embarcaré per força. Al poble el que jo dispo és llei; no cal pas que t'ho recordi.

PERE MÀRTIR: Aneu, aneu, Cinquenes.

CINQUENES: Recorda-ho bé.

PERE MÀRTIR: Au, expressions a la Mariona!

CINQUENES: Et faré agafar! Et faré agafar! (*Surt per la dreta*).

ESCENA VI

(CATERINA i PERE MÀRTIR).

PERE MÀRTIR (*rient*): Quina gràcia que em fa el Cinquenes! Així es fa agafar la gent! Es deu pensar que perquè és el més ric del poble, posarà en rengle les set barques de pescar amb tota la gent que les té arrendades i em declararà la guerra. (CATERINA *fa com si no el sentís*). Caterina!

CATERINA: Ai, noi, no n'haig de fer res jo, d'aquestes coses vostres.

PERE MÀRTIR: És clar que no! Com que tu ets casada! I digues, com et va amb el Gregori? (*Ella no li respon: està amb el cap baix arreglant el menjar*). Ja te l'estimes força?

CATERINA (*exagerada*): Força!

PERE MÀRTIR: Sí? Força? (*Acostant-s'hi*). Més del que m'estimaves a mi? (*Dubtant-ho*). Vaja...!

CATERINA (*mirant pertot*): No sé de què em parles.

PERE MÀRTIR: Si ningú no ens escolta, dona. I ja ho sé: el passat, passat. No seré pas jo qui ho faci córrer.

CATERINA: Pobre de tu! I jo ho negaria. I t'ompliria la cara de revessos.

PERE MÀRTIR: I molt bé que faries. Aquestes coses s'han d'acabar de la mateixa manera que es va acabar allò nostre: quan un se'n cansa. Sobretot quan ningú no n'ha maliciat res.

CATERINA (*donant-li entenent que li fa nosa*): Bé, bé...

PERE MÀRTIR: Va venir un dia en què tu a mi i jo a tu ens vam començar..., a fer fàstic. I llestos! Vaig llençar a mar la clau de l'hort de casa teva, ja ho saps... I a tu et va agradar més el Gregori.

CATERINA: I encara goses parlar-me'n? (*Amb fàstic*). Bah! Ja no me'n recordo, de tot això.

PERE MÀRTIR: Nega que quan ho vam deixar córrer ja no m'estimaves gaire, nega-ho...

CATERINA (*contenint-se*): Sí.

PERE MÀRTIR: Sí, què?

CATERINA: Que sí, que ja no t'estimava i que van fer molt bé d'acabar-ho, perquè... (*li costa contenir-se*), has estat sempre un brètol, un egoista.

PERE MÀRTIR: No m'ho deies pas així, aleshores!

CATERINA (*rabiosa*): Ah, no? (*Fingint*). Perquè encara no havia conegut el Gregori. A ell sí que me l'estimo. Ell només m'ha volgut a mi. Mai no voldrà cap altra dona.

PERE MÀRTIR: Així m'agrada, veus? Que t'ho prenguis rient.

CATERINA: Que potser t'havies fet il·lusions? Tant se me'n dona de tu com de... (*Fa un gest de menyspreu*).

PERE MÀRTIR: Com volies que em fes il·lusions si l'endemà ja ni em recordava de tu..., ni de res. Em sembla que va ser aleshores que vaig emprendre la xicota del Molí Alt.

CATERINA: Sí, sí, ja ho sé; no et cansis.

PERE MÀRTIR: Mira, Caterina, ara el que hauries de fer és ajudar-me.

CATERINA (*contenint la indignació*): Jo a tu?

PERE MÀRTIR: Sí, dona.

CATERINA: I goses proposar-me això?

PERE MÀRTIR: Ui, ui, ui! Potser sí que hauré de creure que et va saber greu. Ho dius tot d'una manera...

CATERINA (*després de reflexionar breument*): T'ajudaré perquè no et creguis que et porto malícia. Potser sí que et penses... Bah!

PERE MÀRTIR: Bé, deixa-ho córrer.

CATERINA (*rient, forçada*): Lleig! Fastigós!

PERE MÀRTIR: Les paus, eh?

CATERINA: Les paus no, perquè mai no ens hem fet la guerra. I ara vés-te'n que ve el Gregori amb la barca.

PERE MÀRTIR: Doncs adéu. I en senyal que som amics i m'ajudaràs, toca-la. (*Li allarga la mà; ella s'eixuga la seva amb el davantal*).

CATERINA: Això rai. (*Es repensa*). No, que t'emascararia.

PERE MÀRTIR (*anat-se'n per l'esquerra*). Com vulguis.

CATERINA (*quan ell és a punt de desaparèixer*): Amics, sents? I t'ajudaré.

PERE MÀRTIR: Mira que me'n refio... (*Surt*).

CATERINA (*entre dents*): Com hi ha Déu que t'ajudaré: fins a perdre't!

ESCENA VII

(CATERINA, ÀGATA, BALTASANET, GREGORI i dos mariners. Quan s'indiqui FILOMENA, LLUÏSETA i altres dones, RUFET, MÒLLERA i altres homes. ÀGATA, BALTASANET, GREGORI i els dos mariners vénen en la barca).

GREGORI (*des de la barca*): Caterina!

CATERINA: Gregori!

GREGORI: Mira què et porto. Dos rojals per a tu! Com que sé que t'agraden. (*Ha saltat a terra*).

CATERINA. A veure'ls, a veure'ls! Que són grossos! Encara salten!

ÀGATA: Quina ràbia haver tornat tan aviat a terra. Tan bo com feia!

BALTASANET: I la missa? Que no te'n recordes, que és per tu la missa, tribulacions?

ÀGATA (*malhumorada*): Que la diguin la missa! Però nosaltres érem a la pesquera...

BALTASANET (*als dos mariners*): Au, minyons, agafeu les paneres i porteu-les al carret. Tu, Vímet, que et caurà el peix! (*Per les dues bandes de l'escena surten corrents FILOMENA, LLUÏSETA, RUFET, MÒLLERA i altres homes i dones*).

LLUÏSETA: Ja han arribat!

FILOMENA: Ja és aquí la barca!

RUFET: Com ha anat això?

GREGORI: Déu n'hi do per l'hora que és.

BALTASANET: Tu, Vímet, digues a plaça que abans de migdia tornem a sortir. I que anirà bé, que el vent afluca. (*Surten per la dreta els dos pescadors amb coves o paneres de peix*).

MÒLLERA: Àgata!

ÀGATA (*distreta*): Què hi ha?

MÒLLERA: Què fas tota sola?

ÀGATA: Res. Què vols que faci? M'enyoro.

LLUÏSETA: T'enyores? (*Rient*). Tu?, què és el que enyores?

ÀGATA: No ho sé. No sabria dir-t'ho. Només sé que de vegades m'enyoro.

BALTASANET (*tot trafiquejant*): Tu, mossà, el que has de fer, mossà, és acostar-te al foc, que t'assecaràs.

ÀGATA: Sí, ara hi corro! Que se m'assequi al damunt.

GREGORI (*des de lluny, rient*): Caterina! No ho saps? L'Àgata ha caigut a l'aigua.

CATERINA: Vés a casa a mudar-te.

ÀGATA: Ja pots comptar!

CATERINA: Bé has d'anar a missa.

ÀGATA (*mig rient*): Ja estic bé com vaig.

BALTASANET (*imposant silenci*): Atenció, atenció! Ara, quan toquin, que tothom vingui a la missa de l'Àgata, com en diem. I després a esmorzar aquí, que avui pago jo..., ei!, si no destralegeu gaire. I en acabat cadascú a casa seva i nosaltres tornarem a mar. (*A ÀGATA*). Tu, Àgata, si vols fer festa perquè et vam salvar tal dia com avui, no vinguis a la pesquera.

ÀGATA: I què hi faria en terra? (*Riallera*). A mar! A l'aigua! Jo hi voldria estar sempre, a l'aigua! (CATERINA, BALTASANET i GREGORI *trafiquen de la barca a casa i al revés*).

RUFET: Com un peix, no, tu?

ÀGATA (*rient*): Sí, com un peix. Sempre a l'aigua.

FILOMENA: Per això t'has fet pescadora: com els homenots. (ÀGATA *fa que sí amb el cap*).

LLUÏSETA: Per això t'has tirat avui a l'aigua.

ÀGATA: Oi que no! Hi he caigut. I de cap que hi he caigut, mala negada! (*Riu animant-se*).

MÒLLERA: Deus haver fet un bon xap! (*Tots riuen*).

ÀGATA: I que si fa no fa hi havia deu braces d'aigua. Que bé que s'hi estava a sota! Veia la teiera d'un verd de maragda brillant, brillant... Proveu-ho, tireu-vos-hi un dia, vosaltres. (FILOMENA i LLUÏSETA *fan que no*).

FILOMENA: Sí, ves si ens hi tirarem, de cap a mar, nosaltres!

LLUÏSETA: Per qui ens has pres?

ÀGATA: Tenen por! No gosen!

FILOMENA: I si ens hi quedàvem?

ÀGATA (*amb entusiasme*): Per sortir, mira: piques a terra amb el peu, obres els braços i amunt! Ara, si vols quedar-t'hi, si no vols sortir mai més, ajuntes els braços ben estrets a sobre el pit, com si estessis sola al món i, per acomiadar-te, no tenint ningú a qui abraçar, t'abracessis ben fort tu mateixa..., i no tornaries mai més a sobre l'aigua. Mai més. Mai més.

FILOMENA: Dius unes coses, de vegades! (*L'ÀGATA riu fort*).

LLUÏSETA: Què vols que digui, aquesta?

RUFET: T'hi deus haver deixat caure per broma, a l'aigua, no? (*Tothom fa que sí, bromejant*).

ÀGATA (*enfadada*): Ja us he dit que no! Que no!

RUFET: Doncs, com ha estat?

ÀGATA: Ha estat... (*Canviant i, a l'últim, rient*). Veureu com ha estat, veureu! Doncs, en caure les dotze hores de la nit, el Baltasanet, que feia d'arboraire, m'ha emprès dient-me: «Vejam, vejам, Àgata, com et llueixes amb la fitora ara que comença el teu dia!». Perquè avui hem pescat a l'encesa. «Que com em llueixo? Ara ho veureu!». Jo que m'he posat dreta a la proa, he engrapat l'eina, m'he senyat, i a mirar sota meu dintre de l'aigua. Tot era quiet; ni una manxada de vent, i el mar planer, planer que una hi caminaria per sobre. Vet aquí que al cap d'un parenostre em veig venir a la clara de l'aigua una sorella, cuejant com una senyorassa i més contenta! I ras! Fitòra avall i fitòra amunt, la sorella clavada. I l'ull viu altre cop! Calleu, calleu, que ara ve un retxetó més cregut i presumit! Semblava el senyor notari de vila: i ras!, enmig de l'esquena i al cove. (*Molt exaltada i festosa*). I em veig després que pugen a la llampa de l'aigua dos peixets més eixerits, que tant eren de plata com d'or, l'un al costat de l'altre, amb els capets a prop, que talment semblava que festegessin i s'anessin dient coses a cau d'orella! Jo a poc a poc he anat retirant la fitòra perquè no s'espantessin els pobrissons, i em deia tot mirant el més xicarró: «Aquest ets tu, Àgata». I mirant-me l'altre, que semblava que fos l'home, i que fes l'ullet: «Aquest és..., és...». (*Riu*).

FILOMENA: Sí, sí, qui et semblava, qui?

ÀGATA: L'altre..., el xicot que a mi m'estimarà algun dia.

LLUÏSETA: A tu? Un xicot? (*Les noies riuen, burlant-se'n*).

ÀGATA: Sí, a mi. Que us penseu que no hi haurà mai ningú que em vulgui, a mi?

LLUÏSETA (*burleta*): I tant, i tant!

ÀGATA (*amb violència*). Quin mal he fet jo, perquè tothom m'avorreixi? És que sóc diferent dels altres? (*A LLUÏSETA*). Apa, tu que te'n rius, digues-m'ho, digues-m'ho de seguida!

LLUÏSETA: A mi què m'expliques...

ÀGATA (*amençant-la*): Digues-m'ho, o si no aquí mateix...!

FILOMENA (*intervenint-hi*). Au, deixa-la. Tinguem la festa en pau.

LLUÏSETA: De seguida amenaça, aquesta! (*Totes l'aparten*).

ÀGATA (*rabiosa*): Doncs per què m'avorriu? Perquè no he nascut entre vosaltres? Perquè no sabeu d'on vinc? Doncs he vingut com vosaltres, del cel...

LLUÏSETA (*somicant, cremada*): Els nostres pares, però, no eren heretges! (*Fuig*).

ÀGATA (*li corre al darrere fins a atrapar-la*): Remaleïda! Els meus pares, remaleïda?

LLUÏSETA: Sí, sí, els teus pares!

ÀGATA. No els anomenis mai més, els meus pares! Ho sents? (*LLUÏSETA vol replicar*). I si els anomenes et mataré! Et juro que et mataré!

MÒLLERA (*apropant-se al grup de les dones*): Tu, solta la Lluïseta! Per què l'has de pegar? Ets ben boja! (*Amb menyspreu*).

ÀGATA: I a tu! I a tothom! (*Llança la fitora contra en MÒLLERA però no el toca*).

CATERINA (*sortint de casa seva*): Àgata! Què fas? (*La conté, juntament amb d'altres*).

ÀGATA: Ja hi estic feta a veure sang, jo! No em fa res a mi la sang! (*Tots procuren calmar-la*).

BALTASANET (*sortint de la casa*): Ja feu enfadar l'Àgata una altra vegada?

CATERINA (*calmant l'ÀGATA*): Vaja, prou, tinguem la festa en pau!

BALTASANET (*bromejant*): Ja ho saps, Àgata, jo sóc el teu enamorat i tu la meva enamorada; a mi tant se me'n dona que vinguis de llevant com de ponent, perquè el senyor rector ja ho va dir un dia: quan naixem, tots som moros. Així que el dia que et vulguis casar amb mi, trona avall i les amonestacions plegades, perquè, si ens esperàvem, ni la Mare de Déu sap si hi fórem a temps!

ÀGATA: Vós sou diferent dels altres, Baltasanet.

BALTASANET: I ca, dona! Com tothom!

ÀGATA: Vós m'estimeu.

BALTASANET. Tots t'estimem.

RUFET (*amb indiferència*): I és clar que t'estimem! (*En BALTASANET parla a tothom a favor de l'ÀGATA que es va tranquil·litant*).

CATERINA (*entrant a casa*): Ves en quines coses de capficar-se!

BALTASANET: Àgata... Escolta, escolta: potser sí que aquell peix enamoratot era jo.

ÀGATA (*rient*): No em feu riure!

RUFET: I vejam, com ha acabat allò dels dos peixos?

FILOMENA: Oh, i tant! Ja pots acabar de contar-ho! (*Tots insisteixen perquè ho acabi de contar*).

ÀGATA: Doncs ha acabat que, seguint-los, al darrere en venia un de molt gros tot fet un esparrafall, i ja badava la bocassa per engolir-los quan jo he aixecat la fitora i la hi he tirada amb tant de coratge que, en clavar-li, me n'hi he anat al darrere. (*Rient*). Maleïda sigui! Estava tan contenta que no hi pensava, jo, que m'engolia en aquella aigua, sinó que el lladregot i assassí era ben mort! Ah, quina alegria! Que se'ls mengi, ara, em deia, i vinguen glops d'aigua! (*Pausa*). I res més: que es van salvar els enamorats i el peix gros se'l menjarà algun senyoràs aquest vespre. Jo, llavors, vaig tornar a sortir a dalt i em vaig agafar a un rem que m'allargava el Baltasanet, i aquí em teniu, drete i bona, i eixugant-me.

LLUÏSETA (*a la CATERINA*): Mira qui ve. I amb quina cara! (*BALTASANET i GREGORI han continuat entrant i sortint de la casa*).

CATERINA (*a Lluïseta*): Pots comptar que en Cinquenes ja li ha cantat la canya! (*Entra MARIONA*).

ESCENA VIII

(ÀGATA, CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, BALTASANET, GREGORI, MÒLLERA, RUFET, *altres homes i dones* i MARIONA *que ve de la dreta*).

MARIONA: Encara sou aquí?

CATERINA: I doncs! Que no ho veus?

MARIONA: Si està per començar la missa!

ÀGATA: Ara hi anem, dona. Vine, que et vull fer un petó... (*L'hi fa i l'abraça*). Aquest val per mil petons! A tu sí que t'estimo! Mireu, el pares d'aquesta a mi m'estimaven com si els fos filla. I ara que són morts la Mariona i jo som com dues germanes. Eh que sí, Mariona?

MARIONA: Sí, dona, sí, però estigues per la missa.

CATERINA (*sortint de casa seva*): Anem-hi, anem-hi!

MARIONA: Jo a vós us haig de donar les gràcies.

CATERINA: A mi? De què?

MARIONA: I a aquestes (*per la FILOMENA i la LLUÏSETA*). Li heu posat un cap a l'oncle!

LLUÏSETA: Nosaltres?

CATERINA (*a MARIONA*): Tu l'hi deus haver posat.

ÀGATA: Què t'han fet? Dignes-m'ho.

MARIONA: Què m'han fet? Que es fiquen allà on no les demanen. (*Elles es fan les sorpreses*). I tot per enveja. Perquè l'oncle em vol fer rica. I voldríeu que fos tan pobre com vosaltres.

FILOMENA: Com que et desheretarà...

MARIONA: I què n'heu de fer? Xafarderes!

CATERINA: Noies, deixeu-la. Au, anem! (*A GREGORI*).

ÀGATA: No t'enfadis, Mariona. (*Se senten algunes batallades tocant a missa*).

BALTASANET: Que comença la missa! Àgata, que és l'hora! (*Comencen a sortir*).

CATERINA: Anem-hi.

MÒLLERA: Som-hi, Lluïseta.

LLUÏSETA: Per la falta que em fas... (*Passa endavant sense fer-li cas*).

ÀGATA: Vine amb mi, Mariona...

MARIONA: Comenceu a passar que pujo un moment a casa.

ÀGATA: No triguís.

BALTASANET: Anem, Àgata. (*Tots els altres ja són fora*).

ÀGATA: Anem, avi Baltasanet. (*S'agafa a l'avi i surt molt contenta*).

BALTASANET: Esbojarrada! Que em fas rodar el cap! No saltis! (*Ja fora*). No saltis!

(*En aquest moment pot haver-hi una fosca que lliga immediatament amb l'escena IX*).

ESCENA IX

(MARIONA, *que surt de casa seva*. PERE MÀRTIR).

MARIONA (*entre dents*): Ja són tots a missa. Bon profit els faci! (*Entra PERE MÀRTIR*). Ai, ja has arribat! Gràcies a Déu!

PERE MÀRTIR (*festós*): Gràcies a Déu, sí; però veuràs, noia, sempre al teu costat no puc ser-hi.

MARIONA: Escolta...

PERE MÀRTIR: Què hi ha?

MARIONA: Ens en passa una de molt grossa, Pere Màrtir. No sé com dir-t'ho...

PERE MÀRTIR: La més grossa seria que no ens estiméssim. Estimant-nos, què ens pot passar? (*Exagerat*). Que no ho saps com t'estimo? Si això és una bogeria i tu en tens la culpa; perquè ets la noia més bonica d'aquest món..., i de l'altre. Vull dir, de l'Amèrica.

MARIONA: Ai, Pere Màrtir, si me'n fa de bé, que em diguis aquestes coses. Perquè tinc una malícia i una ràbia que no sé el que els faria als qui es fiquen amb nosaltres. Què n'han de fer ells, veritat, Pere Màrtir?

PERE MÀRTIR: Ells...? De què em parles, ara?

MARIONA: No ho saps? A l'oncle li han anat a dir que nosaltres festegem! Alguna bona animeta que ja em penso qui deu ser. I l'oncle s'ha posat... M'ha dit que, si em veu mai més enraonant amb tu, no em farà pubilla.

PERE MÀRTIR: I per això t'amoïnes? Ja ho veus, nosaltres enraonem com si res! (*Pausa*). Ja hi estic fet, a aquestes coses. (*Fatxenda*). Ves qui ho governa el que sentim aquí (*pel cor*). A veure el teu?

MARIONA (*fent-se enrere*): És que no ho entens? No em faria pubilla. Ho deixaria tot als altres parents.

PERE MÀRTIR: Ara anem bé, ara! Com més privat més m'engresca. Mira, una vegada...

MARIONA: Perquè tu no saps el que ell té. Si ho sabessis!

PERE MÀRTIR: I què n'hem de fer nosaltres, dels diners, digues? I si ara fugíssim, Marionna? Això està fet en un tancar i obrir d'ulls. I mira, a mi no em fa res això de robar una noia.

MARIONA: De cap manera!

PERE MÀRTIR: Et fa por el què diran?

MARIONA: No, no és això.

PERE MÀRTIR: Que potser et dol donar un disgust al Cinquenes?

MARIONA: Calla, calla! (*Pausa*). Ja ho sé, que moltes es consecaríen d'enveja..., i si l'oncle em fos pare ja estaríem fugint, però sent-me només oncle... Si mentrestant es moria, com quedaria jo? Sense res, ho saps?

PERE MÀRTIR: Veuràs, tira pel cap que vulguis. Jo, a tu, no et deixo córrer.

MARIONA: Això és clar que no!

PERE MÀRTIR: Si ara és quan m'engresco! Ja veuràs, ja veuràs com farem parlar la gent. Et seguiré pertot i t'emprendré allà on siguis.

MARIONA: Per l'amor de Déu, Pere Màrtir, això no ens convé. Escolta, el que ens cal és fer veure que mai no hem festejat. Hem de dissimular, saps?

PERE MÀRTIR: I on parlarem? I com ho farem per veure'ns?

MARIONA: No ho sé, no ho sé, però ens hem de veure força, sempre. Ho sents?

PERE MÀRTIR: Doncs mira, si entro a casa teva, el teu oncle me'n traurà en sec.

MARIONA: Quan es pensin que no festegem ni hem festejat mai, hi entraràs com fins ara.

PERE MÀRTIR: I si fèiem creure una cosa?

MARIONA: Quina?

PERE MÀRTIR: I si fèiem creure que en festego una altra?

MARIONA: Oh, aviat ho dius tu, això!

PERE MÀRTIR: El que no es creuran és que estigui en vaga, que prou saben com sóc.

MARIONA: No m'agrada, això. Per fer-ho creure hauries de bromejar amb aquesta altra xicota.

PERE MÀRTIR: Bromejar, riure, saps? Mai com a tu. Passar per davant de casa seva i dir-li alguna cosa.

MARIONA: I ella fóra prou ximple per a creure-s'ho. I jo sentiria una ràbia immensa perquè sóc gelosa. Molt gelosa, Pere Màrtir!

PERE MÀRTIR: Si tant m'estimessis no pensaries més en els doblers de l'oncle sinó en mi.

MARIONA: No vull que m'ho diguis això! (*Pausa*). A veure, qui fóra l'escollida?

PERE MÀRTIR: És qüestió de rumiar-s'ho.

MARIONA: Potser..., potser... Jo en sé una que ens convé.

PERE MÀRTIR: Quina?

MARIONA: La filla del Tomàs Sastre.

PERE MÀRTIR: Per qui m'has pres? Aquella que mira contra el govern i és més negra que un pigot!

MARIONA: Home!

PERE MÀRTIR: Si no hi ha ningú que sàpiga l'edat que té.

MARIONA: Potser sí, que te la vols triar que faci goig!

PERE MÀRTIR: Sembla mentida, Marionna, que a un home de la meva anomenada li vinguis amb una invenció com aquesta. (*Fent l'ofès*). Veus, amb això m'has molestat.

MARIONA: Doncs ha de ser ella. Ella o ningú més.

PERE MÀRTIR: Però què hi guanyariem? Mira, de primer jo no ho podria fer creure. I després, que tampoc no ens podríem veure.

MARIONA (*meditant*): Potser tens raó...

PERE MÀRTIR: Veus, si fos una que visqués a vora de casa teva o per aquí al voltant...

MARIONA: Ja en sé una: no en parlem més.

PERE MÀRTIR: Quina?

MARIONA: La que tinc més a prop meu. No ho endevines?

PERE MÀRTIR: Sembla que em vulguis fer una endevinalla.

MARIONA: Una que fins i tot es gosa creure germana meva. No hi caus?

PERE MÀRTIR (*sorprès*): L'Àgata?

MARIONA: Tu ho has dit. Mira, a l'oncle tant se li'n dóna, de l'Àgata com de res, perquè els qui la van recollir foren els meus pares. Doncs farà creure a l'oncle que tu has vingut a casa aquests dies només per ella i que si em parlaves era per saber coses d'ella.

PERE MÀRTIR: L'Àgata és del més renoc del poble, va esparracada..., és, com si diguéssim, una criada.

MARIONA: No és guenya, no és vella...

PERE MÀRTIR: Bé, això no. Però rebaixa festejar amb aquest rebuig. Un home es desacredita i després...

MARIONA: Ens anirà d'allò més bé, ja ho veuràs. I quan tothom s'ho cregui podràs venir a casa sempre que vulguis. Tindràs la porta oberta a totes hores, Pere Màrtir. (*Rient*). Com que jo us protegiré!

PERE MÀRTIR: Bah, no s'ho creuran.

MARIONA: Espavila't perquè s'ho creguin.

PERE MÀRTIR: És que l'Àgata és tan avorrida..., i ni tan sols és cristiana, que va venir de terra d'heretges, segons que diuen. No sé com explicar-t'ho, em fa una mena de cosa estranya, saps?

MARIONA: Això si t'hi haves de casar i festejar de bo de bo.

PERE MÀRTIR: No vull dir això, no. Vull dir que fins em farà llàstima que s'ho arribi a creure.

MARIONA (*burlant-se'n*): Mira-te'l, el llepafils!

PERE MÀRTIR: Bé, dona...

MARIONA: Tantes com n'has enganyades i ara l'Àgata et farà llàstima.

PERE MÀRTIR: Jo no n'he enganyada cap, de dona. Quan deia que les estimava, les estimava.

MARIONA: Mira, ja surten de missa. En què quedem? Tens por? Que t'has tornat doneta?

PERE MÀRTIR: Mariona!

MARIONA: Si em vols a mi, si en sents desig...

PERE MÀRTIR: Ho provaré perquè vegis que t'estimo.

MARIONA: Doncs au, comença. I jo me'n vaig a casa que no convé que ens trobin junts. (*Tombant-se*). Ah, té, dóna els diners als pobres tu mateix. (*Ell els pren i li fa una magarrufa*).

PERE MÀRTIR: Vés-te'n tranquil·la.

MARIONA (*pujant l'acala*): A veure què em diran per no haver anat a missa! (*Surt*).

ESCENA X

(PERE MÀRTIR, ÀGATA, CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, BALTASANET, GREGORI, RUFET, MÒLLERA, *homes i dones. Vénen pel primer terme de la dreta una colla de mosses i minyons, entre ells* RUFET, MÒLLERA, FILOMENA i LLUÏSETA).

FILOMENA: No passeu davant, vosaltres. (*Crits d'elles entrant en escena*).

LLUÏSETA: És que hi ha el Pere Màrtir.

RUFET: Sembla que no hi siguem a temps.

MÒLLERA: (*a* RUFET, *per* PERE MÀRTIR): Bo, ja hi ha aquell mussol.

CATERINA (*entrant*): Nois, que d'esmorzar n'hi haurà per a tothom. Sembla l'any de la fam, això.

GREGORI (*entrant*). Enllestim, Caterina? T'hi donaré un cop de mà.

CATERINA: Sí, fill, sí, corre. (*En PERE MÀRTIR, al fons de la dreta, reparteix diners a una colla de pobres que se'n tornen sense avançar a l'escena*).

BALTASANET (*entrant amb altres homes i dones*). Sembla mentida! (*A la CATERINA*). Han deixat l'Àgata tota sola, i això que la festa es fa per ella. Quina poca vergonya!

CATERINA (*feinejant*): La joventut, ja se sap...

GREGORI: Que s'espavili. Que potser no és jove l'Àgata? (*L'ÀGATA entra l'última, sola i amb el cap baix*).

BALTASANET (*volent alegrar-la*): Au, Àgata, riu una mica, que avui tots estem contents i ho estem per tu. (*L'ÀGATA somriu amb tristesa*). Què tens, criatura? Que estàs trista?

ÀGATA: No, no, si estic molt alegre. (*Els dos riuen*). Ho veieu? (*BALTASANET s'aparta. ÀGATA mira el grup de gent. Per a ella*). Com volen que dissimuli, si em trobo tan sola?

PERE MÀRTIR (*als pobres, que marxen*): Ja us en podeu anar.

GREGORI: Ja ho sé, ja, el que has fet, Pere Màrtir; la Caterina m'ho ha dit. Veus, això sí que està bé.

PERE MÀRTIR (*agafant-lo pel coll i bromejant*): Doncs què et pensaves, tu, de mi?

CATERINA: Gregori, que no m'ajudes? (*Donant-li*). Té, Àgata, el primer plat per a tu, que per a tu es fa la festa.

ÀGATA: No, no, doneu-lo a la Mariona.

CATERINA (*mirant pertot*): I ara! Si no hi és la Mariona.

ÀGATA: És veritat. I tampoc no era a missa. (*La CATERINA ha deixat el plat de l'ÀGATA a la vora d'on ella es troba i continua repartint plats amb el GREGORI*).

LLUÏSETA (*a* PERE MÀRTIR): Vostè, senyor ric, que estarà contenta la Mariona amb tantes caritats.

PERE MÀRTIR: Poc que les saps totes les caritats que jo faig, pubilla!

FILOMENA: Els pobres deuen estar contents.

LLUÏSETA: Calla, beneita, que no parlava d'aquestes caritats, ara.

MÒLLERA (*volent apartar LLUÏSETA de PERE MÀRTIR*): Au, no badis, que ja estan repartint els plats.

PERE MÀRTIR: Vés, vés...

RUFET: Àgata, dóna-li les gràcies, a Pere Màrtir. Ha fet caritat als pobres per tu.

ÀGATA (*asseguda lluny*): Tu has fet caritat als pobres per mi?

PERE MÀRTIR: Que potser et sap greu?

ÀGATA: No. Ves per què m'ha de saber greu! (*En veu baixa*). Quines coses de dir! (*Menja malhumorada*).

PERE MÀRTIR: Em sembla que aquesta noia, a més de bèstia és morruda. (*En veu baixa*).

CATERINA: Té, Àgata, porta-li aquest plat, a Pere Màrtir.

ÀGATA: Jo? (*Tothom es va asseient*).

CATERINA: Sí, dona, et toca a tu.

ÀGATA (*de mala gana*): Bé. (*S'apropa a PERE MÀRTIR*). Aquí tens el teu esmorzar: agafa'l.

PERE MÀRTIR: Però si jo ja he esmorzat.

ÀGATA: Ah, sí? A veure si algú s'ha quedat sense. (*Cridant*). Qui el vol? (*Tots diuen que ja en tenen. Altre cop a PERE MÀRTIR*). Té, agafa'l.

PERE MÀRTIR: Potser sí que hauré de menjar per força. (*Un xic sec*). Queda-te'l tu, dona.

ÀGATA: Allà tinc el meu. Si no el prens, el llenço.

CATERINA: No, borratxa!

PERE MÀRTIR (*contrariat*): Dóna-me'l, vaja!

ÀGATA (*rient amb desdeny*): Que ets fi, minyó! En deus tenir molta, d'educació, gastant-ne tan poca!

PERE MÀRTIR: Ja veuràs, és que... (*Ella se n'aparta sense fer-li cas*).

GREGORI: Res, que t'ha dit que no tens educació, ve-t'ho aquí. (*CATERINA riu*).

PERE MÀRTIR: Que consti que jo no li he dat cap carada. (*Va amb el plat cap al lloc on és l'ÀGATA*).

ÀGATA: Ca, no! Si m'ha tirat floretes! (*Rialles*).

LLUÏSETA (*a les dones*): Li ha dit maleducat.

PERE MÀRTIR: Jo no tinc costum de dar carades, perquè ho sapigueu. Això vosaltres, que mai no us heu mogut d'aquest tros de platja. Jo tinc món i m'he fet amb persones.

CATERINA: Amb males persones potser sí que t'hi has fet.

PERE MÀRTIR: M'he fet amb gent com..., com ara tu.

GREGORI: Nosaltres no ens alabem d'enganyar ningú. I quan donem paraula, la mantenim tant si fa mar plana com si fa mar grossa. En canvi n'hi ha d'altres...

PERE MÀRTIR: I què saps, tu? Què saps, tu?

BALTASANET: Vaja, a menjar i fora.

GREGORI: És que si ara jo retragués els teus actes...

BALTASANET (*autoritari*): Que callis! (*Tots el fan callar*).

PERE MÀRTIR: A veure, que comenci. És que potser encara no ho saps tot. Potser per moltes que en diguessis jo te n'hi podria afegir una altra.

CATERINA: Gregori, prou!

LLUÏSETA: Deixeu que s'expliquin. (*Uns volen que callin, altres que la discussió continuï*).

PERE MÀRTIR: Sabeu qui té la culpa de tot? (*Per ÀGATA*). Aquesta noia!

ÀGATA: Sí, ara resultarà que jo tindrè la culpa, com sempre!

PERE MÀRTIR: Tu, sí. Tots heu vist que jo no li deia res. I ella, amb l'excusa del plat, m'ha vingut a escometre.

BALTASANET: Alto, alto, minyó. L'Àgata ha fet el que devia. On s'és vist, voler-li carregar els neulers! La xicota t'estava agraïda per això de les caritats que has fet amb motiu de celebrar el dia del seu..., aniversari, que és un dia de glòria, perquè ella ho va perdre tot i també ho va trobar tot, que fins va trobar Nostre Senyor, perquè abans ni n'havia sentit parlar. Va ser com un miracle... Doncs ella, agraïda, et portava el plat per obsequiar-te, ben contenta, i tu ja s'ha vist com l'has rebuda.

ÀGATA: No, Baltasanet, en Pere Màrtir té raó. He estat jo que he fet mal fet d'anar-hi. I com que tinc tota la culpa, el plat, té, el plat, té: ja està! (*Plorosa, trenca el plat de PERE MÀRTIR amb ira*).

LLUÏSETA: Mireu, ara ho paga el plat. (*Rialles*).

BALTASANET: Aquí no riu ningú! Silenci! (*Calla tothom*).

ÀGATA: Divertiu-vos vosaltres. Jo no vull menjar més. A mi que em deixin estar, que em deixin!

CATERINA: Com hi ha món, quin geniot té aquesta xicota!

BALTASANET: I que no té raó?

PERE MÀRTIR (*davant d'ella, somrient*): Mireu quin coet: puf!, pam! S'encén igual que la pólvora!

BALTASANET (*a PERE MÀRTIR*): Vaja, home, deixa-la estar. N'abuses perquè no té ningú que la defensi. Pobra Àgata, fer-la enrabiada avui d'aquesta manera; precisament avui! No tens consciència.

PERE MÀRTIR: Més que vós, en tinc! (*Suau, de sobte*). Àgata!

BALTASANET: Deixa-la.

PERE MÀRTIR (*apartant BALTASANET*): Àgata. (*No contesta*). Em vols escoltar? (*L'ÀGATA fuig d'una revolada i ell li va al darrere*). No vull que fugis, ho sents? (*L'agafa d'un braç*). No vull que te'n vagis d'aquesta manera. (*Els altres conversen i no es fixen més en ells*).

ÀGATA: Deixa'm estar!

PERE MÀRTIR: Espera't!

ÀGATA: Que estiguis, et dic. Me'n vull anar!

PERE MÀRTIR: I jo vull que m'escoltis! (*Ara l'atenció dels altres torna a recaure en ells dos i sorgeixen ja algunes rialles*).

LLUÏSETA: Alerta, noi, que aquesta t'esgarraparà!

MÒLLERA: Pere Màrtir, que t'embruixarà! Que és heretge!

FILOMENA: Porta malastrugança!

ÀGATA (*apartant, rabiosa, el PERE MÀRTIR*): Qui ha parlat, ara? Qui m'ha dit bruixa i heretge? Un home ha estat! Qui és? (*En BALTASANET prova debades de posar ordre*).

MÒLLERA (*rient*): Doncs he estat jo. Que hi ha?

PERE MÀRTIR (*fent l'ÀGATA a un costat*): Hi ha que t'encaris amb mi, ara. Au, valent! Torna-ho a dir, si goses! (*En BALTASANET conté l'ÀGATA*).

MÒLLERA: Bé, home...

PERE MÀRTIR (*fent-lo alçar per força*): Alça, aixeca't! I vejam, repeteix-ho! Prova-ho, valent!

BALTASANET: Pere Màrtir, s'han acabat les raons. (*A MÒLLERA, autoritari*). Tu, al teu lloc. I a seure tothom. I a l'Àgata se la respecta i se l'estima..., com ens hem d'estimar tots nosaltres, com estimem aquesta mar que ens dóna el nostre pa de cada dia, perquè d'ella vivim. Ben posats estaríem que tinguéssim tan males

entranyes! No ve ni un alè de vent, ni una sola onada a la platja que Déu Nostre Senyor no l'enviï; doncs quan Ell ens va enviar l'Àgata, Ell sap per què ens la va enviar; potser perquè va confiar que nosaltres l'estimariem i li obriríem les portes del cel que per a ella fins a tal dia com avui eren tancades. (*Imposant*). Jo, en nom del poble, en memòria d'aquells companys meus que la recolliren i es troben ja quasi tots dintre de la terra, l'abraço i la beso. (*Ho fa com acomplint un vell ritual*). I que aquesta abraçada i aquest bes siguin l'abraçada i el bes de tots nosaltres.

ÀGATA (*emocionada, abraçada a ell*): Avi, avi...!

MÒLLERA (*mig commogut*): Nosaltres no ho dèiem pas a fi de mal.

FILOMENA (*igual*): És clar que no li volem cap mal.

GREGORI: Doncs a acabar d'esmorzar, que farà bon temps per a la pesquera.

ÀGATA (*recull a poc a poc el plat trencat*): Malaguanyat! (*Va col·locant el menjar abocat per terra sobre els trossos del plat*).

PERE MÀRTIR (*fa un pas envers l'ÀGATA i sense dir res acaba d'ajudar-la a recollir la terrissa amb forçada naturalitat*): Té.

FILOMENA: Que no, que semblava morta.

RUFET: Adormida...

LLUÏSETA: A mi el pare em va dir que havia vingut en una onada.

FILOMENA: Et dic que no. (*Altres s'han anat interessant per la disputa*).

RUFET: Baltasanet, oi que l'Àgata la van llançar a la sorra una onada molt gran?

BALTASANET: Tota la nit el garbí va batre contra el poble. Per damunt les roques l'aigua queia a muntanyes. I amb la celístia de les estrelles vam veure a prop, a prop, un bastiment que estava en perill i que tan aviat semblava que s'aguantés enlaire com que se n'anés a fons. Tot el poble era a la platja i als roquissars: de cop va semblar que la fusta s'acostés molt de pressa, tant que fins hi distingíem, a bord, algunes siluetes, i quan va ser més a prop d'aquí, virà en rodó, es va ajeure de babord i ja no el vam veure més. Compteu quina angúnia; perquè nosaltres no podíem fer res per aquells infeliços que el mar va engolir davant els nostres ulls.

LLUÏSETA: I l'Àgata?

RUFET: Com es va salvar?

FILOMENA: Àgata, que et recordes de res, tu? (*L'ÀGATA ha anat seguint atentament la relació anterior acostant-se a BALTASANET fins a posar-li un braç al coll, abraçant-s'hi*).

ÀGATA: Sí, cada dia me'n recordo més, més, més...

BALTASANET: Doncs es va salvar perquè...

PERE MÀRTIR: No, vós no. Ella. Que ho digui ella. (*Tots demanen que ho conti l'ÀGATA*).

BALTASANET: Digues, digues...

ÀGATA: Jo?

BALTASANET: Sí, dona.

ÀGATA: És que no m'agrada parlar-ne a tothom.

PERE MÀRTIR (*mig ressentit*): Si tan greu et sap...

ÀGATA: No, no. Ja t'ho explicaré, ja ho explicaré. Veureu que em trobo, quan hi penso, ajagudeta a la falda d'una dona que devia ser la meva mare. (*Amb orgull*). Perquè de segur que ho era, la meva mare! I sento encara com m'estrenyia amb força entre els seus braços, plorant i apetonant-me. I sento també com em bressava. Però no era ella que em bressava; no; era com si totes dues ens trobéssim a dintre un bressol molt gran, i tot s'ajeia i tot s'adreçava amb nosaltres. De sobte vaig veure

sortir per darrere la mare el cap d'un home, la cara encesa, els cabells de punta, i ens abraça les dues, i tot s'omplí d'un estrany terratrèmol, i xiscles i gemecs, i un torrent d'aigua ens va caure a sobre, i tot es va fer negre, i rodolàrem amb aquella aigua avall, i amunt, i no sé res més sinó que les mans de l'home m'engrapaven per sobre les ones fins a deixar-me sobre una mena de tauló, i s'afluixaren, i es perderen enmig d'aquell infern d'aigua i d'escuma... (*Comentaris de tothom. Pausa*). I després, no sé com va ser, em vaig trobar gronxant-me en l'aigua tranquil·la, i sense por, i en mirar per damunt meu, en lloc dels ulls de la mare, vaig veure ulls i més ulls que em va semblar que em miraven totes les mares del món, i compto que eren les estrelles. Vaig creure que em trobava sobre una falda que mai no s'acabava, com si totes les mares s'haguessin ajuntat per fer una falda per a mi, que cap no en tenia. I va sortir el sol i li vaig estendre els braços, com si fos la cara d'aquell pare meu que havia perdut i que tornava; i en tot els veia a ells quan em trobava sola. I em vaig adormir dient al sol i al mar: «Pare!» i «Mare!».

BALTASANET: Pobra Àgata!

ÀGATA (*plorant*): M'agrada creure que va ser així, i jo mateixa m'ho fantasiejo. (*Pausa*). En despertar-me en vaig trobar damunt aquesta platja lligada a un tros d'aquell vaixell perdut i voltada de mariners i de dones, estranyats, que em socorrien.

BALTASANET: Sí, sí. Nosaltres, nosaltres. (*Greu*). I en aquell tros de fusta hi havia sencer, ben treballat, un cap de moro, que era el de la proa del bastiment on ella anava.

ÀGATA: Sí, que ho era, sí.

PERE MÀRTIR: Digues. I després?

BALTASANET: Després ella es va posar a riure i tot seguit a plorar. I deia coses que no s'entenien en una llengua revessa, molt revessa!

ÀGATA (*arronsant les espatlles*): Qui sap d'on venia!

BALTASANET: Duies un vestit que no era d'aquesta terra..., i et vam trobar al costat d'aquell cap de moro. No t'enfadaràs pas, veritat? Perquè tu, criatura, no hi tens cap culpa... (*Ella fa que no amb el cap*). Doncs tot allò volia dir, segons després s'ha esbrinat, que tu havies nascut entre moros i que els teus pares devien ser..., ja ho he dit, moros.

PERE MÀRTIR: Entesos, doncs; que no se'n parli més, d'això.

BALTASANET: A ella la vam fer batejar tot seguit i vam discutir molt per veure qui se la quedaria. A l'últim vam dir: deixem l'Àgata al mig i que tothom se'n vagi amb qui vulgui. I tu, bona peça, no vas venir amb nosaltres, no, no vas voler-nos. (*Riu*).

ÀGATA: Devia ser per seguir la Mariona, que té quatre anys més que jo.

BALTASANET: Ja t'ho vaig perdonar. Però en morir els pares de la Mariona, en lloc d'anar-te'n amb el seu oncle podies haver vingut a casa.

ÀGATA: Prou, Baltasanet, però hauria hagut de deixar la Mariona. I jo la Mariona me l'estimo com una germana. (*Pausa*).

GREGORI: I si pleguéssim i anéssim cap a la barca? Tu, si vols, queda't, Àgata.

ÀGATA: No, no; enllestim, vinga.

PERE MÀRTIR (*a ÀGATA*): Doncs la Mariona a tu...

ÀGATA: Què vols dir?

PERE MÀRTIR (*canviant de pensament*): Que també et porta voluntat la Mariona a tu. (*Els uns recullen els plats de l'esmorzar i els altres preparen l'embarcament*).

ÀGATA: Mira, Pere Màrtir, jo no sóc ningú, saps?, però hi ha dues coses que les estimaré sempre, que les porto aquí dintre... (*Es posa a riure*). Però què n'has de fer tu, de tot això? Deixem-ho córrer. (*Va ràpidament a cercar la fitora*).

PERE MÀRTIR (*anant-li al darrere*): No, no, digues-m'ho, digues-m'ho...

ÀGATA (*donant-li la fitora*): Aguanta, doncs. Li haig d'esmoliar les pues ben esmolades que no es claven gaire i els peixos hi llisquen. (*S'ajup i arregla la pedra d'esmoliar*). No has pescat mai, tu?

PERE MÀRTIR: No, no ho sé...

ÀGATA (*alçant-se*): Dóna-me-la. (*Agafa la fitora i l'esmola*).

PERE MÀRTIR: Ara allò que anaves a dir.

ÀGATA (*seriosa, deixant d'esmoliar*): Ah, sí! Que les dues coses que més m'estimo són la Mariona i aquella figura de fusta, aquell cap de moro, que tinc a la meva cambra. De tant en tant me la miro i quan tinc massa penes li enraono..., i fins i tot m'hi encomano.

PERE MÀRTIR (*mig per ell*): Ja ets una noia estranya.

ÀGATA: Allò és meu, meu, comprens? I em lliga a la meua vida d'abans de venir aquí. Com si fos d'un altre món, d'allà on jo vinc. I és la meua família, el meu Nostre Senyor, més feréstec, més amenaçador que el Nostre Senyor de l'església, que el Nostre Senyor de tots vosaltres. Jo aquella cara la veig formosa i em sento que sóc seva. I mira, cada any, tal dia com avui, l'abraço, i poso la meua galta al costat de la seva. I li dic: «Pare meu», i la guarneixo de flors. (*Esclafeix el riure*). Ja pots riure, home, ja pots riure. Si jo ric també.

PERE MÀRTIR: Doncs, veus, no ric gens.

ÀGATA (*mirant-lo de fit a fit*): És veritat. No rius gens... I doncs, que no et faig fàstic?

PERE MÀRTIR: No, al revés. Creu-me. Mai no havia parlat tan sincerament.

ÀGATA: No hi estic acostumada, a això. (*Pausa*). Per què has dit «al revés»?

PERE MÀRTIR (*mirant-la intensament*): Jo he dit «al revés»?

ÀGATA (*desvia la mirada i agafa la fitora*): He deixat unes pues! Pobre del peixot en què les clavi!

PERE MÀRTIR (*en veu baixa*): No hi sé bromejar, amb aquesta xicota!

ESCENA XI

(ÀGATA, CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, PERE MÀRTIR, BALTASANET, GREGORI, RUFET, MÒLLERA, *homes, dones i* MARIONA, *que baixa de l'escala de l'esquerra*).

MÒLLERA: Mireu, fins ara no ve la Mariona.

LLUÏSETA (*burleta*): T'esperava el Pere Màrtir, dona.

MARIONA: I què n'haig de fer, jo?

ÀGATA: Mariona, una altra abraçada, avui (*mentre l'abraça la MARIONA mira el PERE MÀRTIR*).

GREGORI: Apa, minyons, enfileu-vos a la barca.

ÀGATA: Jo estaré tot seguit. Baltasanet, hissa-la.

MARIONA (*a PERE MÀRTIR*): Això de no poder-te parlar no ho suportaré!

PERE MÀRTIR (*distret, mirant l'ÀGATA*): Sí, és veritat, no ho suportarem. (*A BALTASANET*). Baltasanet, us vull demanar un favor.

BALTASANET: Dignes.

PERE MÀRTIR: Que em deixeu venir a pescar amb vosaltres.

BALTASANET: Prou. Si vols venir, vine.

LLUÏSETA: Anem-hi nosaltres també? (*A FILOMENA*).

MÒLLERA: Vosaltres a terra. Què us heu cregut?

ÀGATA (*anant cap a la barca*): Aquí sí que és a casa. Hala, la vela, la vela!

CATERINA (*al GREGORI*): Creuries que ara el Pere Màrtir sembla que va per l'Àgata?

GREGORI: Ves que se'ns en dóna a nosaltres! (*S'embarca*).

PERE MÀRTIR (*a MARIONA*): Ja ho veus. No pots queixar-te. Faig el que vols.

MARIONA: Potser en fas massa, Pere Màrtir. No hi vagis.

ÀGATA (*als qui comencen a moure la barca*): Ei! Espereu-vos, que falta el mariner nou. (*Amb gran alegria*).

PERE MÀRTIR (*corrent-hi*): Ja vinc, ja vinc! Oh, no hi arribo!

ÀGATA (*rient*): Dóna'm la mà i salta! Ara! Ara! (*Continua rient*).

MÒLLERA: Bona sort i bon peix! (*Tots criden*).

PERE MÀRTIR: Adéu-siau! Adéu-siau!

ÀGATA: Adéu, Mariona! Adéu, Mariona! (*La barca s'allunya*).

CATERINA (*a MARIONA*): Em sembla que hi haurà pesca de peix gros, avui, al mar.

MARIONA (*malhumorada*): Deixa'm!

(*En caure el teló quedarà tot com en començar l'acte. La LLUÏSETA i la FILOMENA apedaçant xarxes; la CATERINA asseguda vora de casa seva; en RUFET i en MÒLLERA fent la barca. La MARIONA se'n torna cap a casa d'en CINQUENES. La colla de l'altra gent s'estarà al fons veient com s'allunya la barca marinera*).

ACTE II

(Sala de la casa d'en CINQUENES. Al fons, una finestra a la dreta i una porta a l'esquerra: a la banda exterior de la porta s'hi veurà el replà de l'escala que se suposa que davalla per la façana de la casa. A la dreta de l'escena hi haurà dues portes que estaran sempre ajustades. A l'esquerra hi haurà una porta. És al vespre: hom veu una llumenera amb un sol broc encès damunt la taula que serà a la banda dreta de l'escena).

ESCENA I

(RUFET i MÒLLERA, *que vénen de la porta de l'esquerra tot posant-se la gorra*).

MÒLLERA: Diastre! Jo diria que cada dia el fan més llarg, el rosari.

RUFET: No diguis disbarats, sant cristià! Com vols que sigui més llarg si sempre passen les mateixes denes?

MÒLLERA: Jo l'hi trobo. I sobretot els dissabtes, que friso per anar a la taverna.

RUFET: Bah, tu i la taverna!

MÒLLERA: A fer el canari..., o el subhastat.

RUFET: Bah, el canari o el subhastat!

MÒLLERA: Noi, com si poguéssim anar-hi cada dia, a la taverna.

RUFET: No sé pas què hi heu perdut!

MÒLLERA: Sí, mira, ves! (*Pausa*). Anem-hi?

RUFET: Anem-hi, anem-hi!

ESCENA II

(RUFET, MÒLLERA, CATERINA i GREGORI, *que vénen per la porta del fons*).

CATERINA: Que ja heu sopat, minyons?

RUFET: Encara deu estar el tupí calent.

GREGORI: I el Cinquenes, que no surt?

MÒLLERA: Vaig a dir-li que el demaneu. (*Surt MÒLLERA per la porta de l'esquerra*).

CATERINA: Rufet, què tal l'Àgata?

RUFET: Doncs mira, encara és de pesquera.

CATERINA: No, si vull dir què tal amb el Pere Màrtir.

RUFET: El Pere Màrtir ve cada dia.

CATERINA: Saps que és ben estrany que el Cinquenes el deixi festejar, fins i tot dins les parets d'aquesta casa?

RUFET: No ho és tant. Ho fa, com diu la Mariona, perquè el Pere Màrtir vol comprar un llagut al Cinquenes, i el Cinquenes no li fa res de l'Àgata, i amb l'excusa de l'Àgata el que el Cinquenes vol és treure bon preu del llagut; així és que amb l'excusa del llagut festeja el Pere Màrtir l'Àgata i enllepoleix el Cinquenes. I el Cinquenes i el llagut...

CATERINA (*amoïnada*): Prou, prou!

GREGORI: Doncs jo encara no ho entenc.

MÒLLERA (*tornant*): Diu que trigarà a sortir, que fa una mica de sobretaula; i que si voleu tornar després...

GREGORI: Què fem, tu?

CATERINA: Ara ja som aquí: ens esperarem. Que no hi és, la Mariona?

MÒLLERA: Ja li ho he dit, ja, que hi éreu, i ha dit que entesos.

CATERINA: És més repelosa, aquesta..., i més creguda.

GREGORI: Bah, és com tots els de casa seva, no t'hi capfiquis, tu, ara. A mi sí que...!

RUFET: Doncs nosaltres ens n'anem.

CATERINA: Espereu-vos, homes. Au, Gregori, pregunta'ls allò que em deies.

GREGORI: Si no deia res, jo.

CATERINA: Sí, home, deies que com anava això del festeig de l'Àgata i del Pere Màrtir.

MÒLLERA: Ah, sí! Va d'allò més bé, oi, tu?

RUFET: Oi! Ell li tira floretes i ella s'hi fa un fart de riure...! Sí, ves, festegen. Anem, Mòllera?

CATERINA: Aneu, aneu.

MÒLLERA: Bé, doncs. (*Va per sortir*).

CATERINA: Ah, escolteu! Que fa gaire temps que va començar el festeig? Vejam què me'n podeu dir vosaltres.

RUFET: El meu amb la...?

MÒLLERA: Voleu saber si jo i la Lluïseta?

CATERINA: El del Pere Màrtir amb ella, beneits!

RUFET: Ah! La gent compta que des del dia que van dir la missa de l'Àgata.

CATERINA: Sents? Fa quinze dies!

GREGORI (*indiferent*): Renoi, quinze!

CATERINA: És que tu deies que era més fresc.

GREGORI: Jo, que era més fresc?

RUFET: Sinó que amb aquest judiquem que fa més temps i feien la mosca balba.

CATERINA: I per què us ho penseu?

RUFET: Perquè ens ho ha dit la Mariona, que ho sap del cert. Oh, quina truja, la Mariona, quina truja!

MÒLLERA: Això mateix; perquè el Pere Màrtir feia temps que li deia d'amagat a la Mariona que li fes de bo amb l'Àgata. Com que l'Àgata era tan esquerpa en això del festeig... Si nosaltres havíem arribat a creure que els qui són de terra d'heretges no en sabien, d'enamorar-se... Oi, tu?

RUFET: Oi. Però heretge ja saps que el Pere Màrtir ens ha privat que li ho diguéssim mai més.

CATERINA: I qui és ell per privar-vos-ho? És que no sou homes, vosaltres?

GREGORI: Ben mirat, l'Àgata ja no és una heretge.

CATERINA: Què vols dir? Que la consideres igual que tu, que jo, o que aquests?

GREGORI: Home, igual, igual, no...

CATERINA: Perquè nosaltres som del poble, i els nostres pares, i els pares dels nostres pares... O de la rogalia, vaja. I en canvi, ella, sigui mora o no ho sigui, que sabem d'on ha vingut? Que sabia parlar com nosaltres, quan la van recollir a la platja?

GREGORI: Tens raó, sí que en tens. Però no cal que et posis així.

CATERINA: Això de ser heretge o de no ser-ho es duu a la sang. És ser d'aquesta terra o no ser-ho. No sé si m'enteneu.

MÒLLERA (*a RUFET, indicant que CATERINA té raó*): Ho veus?

RUFET (*a MÒLLERA*): Doncs vés-ho dient, que l'Àgata és heretge, que tornaràs a rebre.

GREGORI (*rient*): Que potser t'ha atonyinat el Pere Màrtir?

CATERINA: Oh, ell sí que rai! Quin caràcter més estrany, com hi ha món! Tan aviat t'estima com t'avorreix.

MÒLLERA: Bé, pegar-me, el que es diu pegar-me, només ho ha fet una vegada.

RUFET: Bo, adéu-siau, família.

CATERINA: Escolteu. Que sembla que aneu a apagar foc...

MÒLLERA: És que ens esperen; que anem a fer un subhastat... (*Se'n van RUFET i MÒLLERA*).

GREGORI (*a la CATERINA, que els seguia*): Però deixa'ls estar, dona!

ESCENA III

(CATERINA i GREGORI).

CATERINA: Jo ho feia per tu; perquè obrissis els ulls.

GREGORI: I de què els haig d'obrir els ulls, jo?

CATERINA: D'això; que el Pere Màrtir va per enganyar aquesta noia, que és una infeliç, si és que ja no l'ha enganyada.

GREGORI: I tu què n'has de fer, vejam?

CATERINA: Jo res... A mi sí que...! Sinó que abans tothom es creia que anava darrere la Mariona... Ja hi devia anar, ja, sinó que la Mariona és més eixerida i es va saber esquivar el brumerot. I aquesta desgraciada, com que mai ningú no li havia dit paraula, hi ha caigut de quatre potes. (*Concentrada*). La bèstia!

GREGORI: Mira, a mi l'únic que em preocupa és que el Cinquenes ens abaixi l'arrendament, que en paguem massa d'aquella barcota.

CATERINA: És clar que ens l'hauria d'abaixar. I sobretot ara, que li minvaran les despeses.

GREGORI: Quines despeses?

CATERINA: No veus que tirarà l'Àgata per la borda? (*Irònica*). Perquè casant-se amb en Pere Màrtir...

GREGORI (*rient bondadós*): Mireu que n'hi ha un feix, d'aquesta Caterina! Et planto una patacada si hi tornes.

CATERINA (*rient*): Sí que fa riure, sí. Veus? Ja estic contenta, que estàs alegre. I potser fins i tot tens raó quan em dius xafardera. Si tinguéssim fills... Però ara, què vols que faci jo?

GREGORI (*amb pena*): És clar que si en tinguéssim... Però veuràs... (*Bondadós*). Ja m'agrada que siguis ben palatreca.

CATERINA (*rient manyaga*): Veus? No m'ho diguis, palatreca, que m'enfadaries.

GREGORI: Ah, que n'estaries de contenta si sabies una cosa!

CATERINA: Quina?

GREGORI: Fa dies que hi pensava. Si li diràs, si no li diràs... Ara m'has dit això dels fills i m'has trencat el cor. Au, endevina, endevinalla.

CATERINA: Digues-la, corre!

GREGORI: És..., d'aquesta casa.

CATERINA: De l'Àgata?

GREGORI: Sí.

CATERINA: Va, que em neguitejo, que em neguitejo!

GREGORI: Veuràs, en vull estar segur. Espera't (*Corre a guaitar per la finestra*).

CATERINA: Què vols fer, vejam? Què estàs mirant, si pot saber-se?

GREGORI (*tornant amb la CATERINA*): Ara sí que ho sé ben del cert: no costa res. I ho juraria.

CATERINA: El què, juraries?

GREGORI: I sembla mentida, perquè si l'atrapaven! Veuràs... (*S'atura perquè ve gent*).

ESCENA IV

(GREGORI, CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA i altres xicotes. Vénen totes per la porta del fons).

LLUÏSETA: Bona nit i bona hora.

CATERINA (a GREGORI, portant-lo a un costat): Digues, digues.

FILOMENA: Bona nit. (Les noies fan colla al fons).

GREGORI (a CATERINA): Quan se'n vagin aquestes. (Riu de la seva impaciència).

CATERINA (a GREGORI, cremada): No em facis patir d'aquesta manera, mal home!

GREGORI (a CATERINA): I que m'agrada que pateixis per tafañera!

CATERINA (a GREGORI): Doncs ja ho sé.

GREGORI: Pots comptar!

CATERINA: Que de nit el Pere Màrtir entra per la finestra.

GREGORI (a CATERINA): Com ho has sabut?

CATERINA (a GREGORI): Perquè ell és així; i l'Àgata..., és com totes. (Queda asseguda, molt capficada).

LLUÏSETA (a GREGORI): I doncs, que no ens paguen la setmanada, avui?

GREGORI: Es veu que té feina, el Cinquenes.

FILOMENA: Mira que bé! Si nosaltres anem tard a cosir ens renya, i ara és ell qui fa tard a pagar.

GREGORI: Bé, dona, no et vindrà d'una estoneta.

LLUÏSETA: Caterina, que passeu comptes?

CATERINA: Sí que en passava, sí. (Apartant-la). Gregori! (Ell no la sent i ella el fa seguir estirant-lo d'un braç). I tu com ho has sabut, vejам?

GREGORI: El què?

CATERINA: Això de la finestra.

GREGORI: Veus, ja no t'ho acabaràs. Per això no volia dir-t'ho.

CATERINA: Va, digues, digues.

GREGORI: Perquè una nit que es va aixecar marinada forta en vaig llevar per arrambar la barca; hi havia molts núvols, i, no sé com, se'm va acudir de mirar cap a aquesta casa; doncs en aquell punt vaig veure que un home es ficava per aquesta finestra.

CATERINA: Ell, era ell. I quan va ser això?

GREGORI: Veuràs: fa..., fa...

CATERINA (impacient): Veus com és un perdut aquest home?

GREGORI: Això ho sap tothom.

CATERINA: I ella una altra perduda.

GREGORI: Veus, d'ella no ho hauria pas dit.

CATERINA: Déu et faci bo!

GREGORI: I ara a callar, entesos?

CATERINA: És a dir, que hauré de fer de cobertora, d'alca vota, com has fet tu.

GREGORI: No t'ho prenguis així.

CATERINA: Si pequen, han de sofrir un càstig. És la llei de Déu.

GREGORI: Mira, fins ara no n'estava cert, perquè semblava que no s'hi podia arribar a la finestra. Però ara sí que n'estic cert. He vist les esquerdes que hi ha a la pedra. Un vailet de set anys s'hi enfilaria.

CATERINA: Escarmentem-los, aquests poca-vergonyes.

GREGORI: Just. Ho direm al Cinquenes.

CATERINA: No, això no. No s'ho creuria. Però farem una altra cosa, que ja la tinc pensada.

(Mentrestant totes les altres dones han estat parlant entre elles al fons de l'escena).

LLUÏSETA *(avançant-se, a CATERINA)*: I si el cridàvem, Caterina?

GREGORI *(apartant-se'n, amb violència)*: Crideu-lo, si voleu. Feu el que us doni la gana.

FILOMENA: Gregori, quina mala ventada ha tocat la Caterina?

GREGORI: Ella s'ho sap.

CATERINA *(rient)*: Què voleu que tingui! Que m'he tornat pescadora, i em sembla que fa nit per a pescar a l'encesa.

GREGORI *(mirant per la finestra)*: Ara ve el pare. Poca feina deu haver-hi avui.

CATERINA: Si el Pere Màrtir ve aquesta nit! Pitjor per a ella. *(Riu nerviosa)*. Gregori! *(Ell no l'ha sentida)*.

ESCENA V

(CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, GREGORI, BALTASANET i altres homes i dones).

BALTASANET: Que Déu us doni santa nit i sant Miquel gloriós ens deslliuri de les temptacions del dimoni.

CATERINA: I de ningú més que dels dimonis, sogre?

BALTASANET: Veuràs, nora, dient del dimoni ja hi va tot, sac i peres. M'entens? Perquè dient dimonis és com si diguéssim dones i tot. (*Les dones s'esvaloten*). Sí, sí, dones, dones.

FILOMENA: Doncs, i la vostra muller, què era?

BALTASANET: Alto el rem, alto. Aquella no me la toqueu, que ja està amb els àngels. (*Han entrat alguns homes*).

GREGORI: Que no heu sortit amb la barca, pare?

BALTASANET: Fa un temps de revés, que ja ho he dit a l'Àgata... Sinó que ella sempre s'estaria a la mar.

LLUÏSETA: No ho cregueu pas. Ara li agrada més la terra.

BALTASANET: Doncs t'has errat, veus? Perquè de totes les passades s'ha entossudit a plantar vela, i mar endins se n'ha anat amb el Pau i el Vímet. I com hi ha cel que passaran una nit...!

CATERINA: No la passaran perquè l'Àgata voldrà tornar a terra aviat. Oi, Gregori?

GREGORI: Tu calles, ho sents?

FILOMENA: Sabeu que l'Àgata, d'ençà que festeja el Pere Màrtir, presum d'allò més? Jo em penso que ara es renta i es clenxina un cop cada dia. Si fins engega unes cantúries...!

LLUÏSETA: Això d'enramar-se el cap diuen que ve de la seva terra.

CATERINA: Ho deu tenir a la sang, com altres coses.

BALTASANET (*imposant*): D'això no se'n parla, ni aquí ni enlloc. Ja us ho vaig dir, en sembla. L'Àgata era com..., com tu. (*Per la CATERINA, que s'avergonyeix*).

GREGORI (*cremat*): Com la Caterina, no!

BALTASANET: I per què no? Vejam, per què no? Ja estic cansat de tantes murmuracions!

LLUÏSETA: Perquè festeja el Pere Màrtir.

FILOMENA: És clar que sí.

(*Les altres dones assenteixen i formen un grup compacte i amenaçador*).

ESCENA VI

(CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, GREGORI, BALTASANET *d'altres homes i dones* i MARIONA, *que ve de l'esquerra*).

MARIONA: Diu l'oncle que no feu tan xivarri.

LLUÏSETA: És el Baltasanet, que ens renyava.

BALTASANET: La culpa és vostra, que sempre sou les mateixes. Quan us pensàveu que el Pere Màrtir festejava la Mariona també la bescantàveu. Apa, digueu que no! I ara ho feu amb l'Àgata.

MARIONA: Això vol dir que a totes els agradaria que les festegés el Pere Màrtir.

BALTASANET: Àngela: això és enveja.

LLUÏSETA (*burleta*): Ai, sí! Cada cop que el veig m'agafa un cobriment de cor!

FILOMENA: Primer em quedava per a vestir sants.

UNA NOIA: Ni que me'l portessin cobert d'or.

UNA ALTRA NOIA: Ja us el podeu confitar, el vostre Pere Màrtir.

MARIONA: No cal que us hi escarrasseu, que no hi pensa, en vosaltres.

LLUÏSETA: Ni en tu, ves!

MARIONA (*rient, però un pèl a contracor*): Ni amb mi, just. (*Canvi*). I on és ara l'Àgata, Baltasanet?

BALTASANET: A la pesquera.

CATERINA: Ja vindrà de seguida, ja, no t'amoïnis.

LLUÏSETA: Potser també hi ha anat el Pere Màrtir, com aquell dia.

CATERINA: No hi ha anat perquè el Gregori no vol que hi vagi. A la nostra barca certa mena de festeigs no li escauen. I menys si perilla que després se'n segueixi un escàndol. (*Les noies ho aproven*).

FILOMENA: Així ha de ser.

LLUÏSETA: I doncs, què es pensaven?

BALTASANET: Sabeu que totes..., totes, sou unes males llengües? I la Caterina la primera.

CATERINA: Jo?

BALTASANET: Què n'heu de dir, del festeig d'aquests xicots? (*Elles se'n riuen, tret de la MARIONA*).

CATERINA: Doncs moltes coses i ben lletges, vaja, ja que em dieu mala llengua.

BALTASANET: Veus, així, dient les coses a mitges, sense acabar de dir-les, és com es perd les persones. (*Rialles*).

MARIONA (*a GREGORI, neguitosa perquè la CATERINA riu*): Bé, què vol dir la Caterina?

CATERINA (*a MARIONA*): No pateixis que quan arribi l'hora de saber-se, tot se sabrà.

MARIONA (*gelosa*): No et facis pregar tant, dona.

BALTASANET: Sí, Caterina, parla ara. (*Irat*). Mala negada...! Si no enraones!

GREGORI: No, pare, que ella te raó.

MARIONA (*gelosa, a CATERINA*): Digues! (*Als altres*). Que parli! Noies, digueu-li que parli!

LES NOIES: Sí, sí, que parli! Que parli d'una vegada!

MARIONA: Sí, una mentidera perquè el Pere Màrtir l'estima..., de per riure, l'Àgata.

CATERINA: Doncs ara ho sabreu tots: el Pere Màrtir...

GREGORI: Calla!

CATERINA (*rebutjant-lo*): El Pere Màrtir...

ESCENA VII

(ÀGATA —*quan s'indica*—, MARIONA, CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, BALTASANET, GREGORI *i altres homes i dones*. *Quan CATERINA anava a explicar-se, se sent, lluny, el cant d'ÀGATA que es va acostant. ÀGATA canta i la seva veu es barreja amb la dels que parlen a escena*).

ÀGATA (*lluny, cantant*): «Què li donarem a la pastoreta, què li donarem per anar a ballar. Jo li donaria una caputxeta i a la muntanyeta, la faria anar...»^[2].

BALTASANET (*fent callar CATERINA*): L'Àgata!

MARIONA (*a CATERINA*): Dignes, vaja, dignes!

FILOMENA: Que torna!

GREGORI (*a CATERINA*): No, que ja és aquí.

CATERINA: No, si ja ho he dit jo, que tornaria aviat, com hi ha món!

BALTASANET: S'ha acabat, vaja! Una altra conversa.

LLUÏSETA: Ara que ho anàvem a saber. Malviatge!

FILOMENA (*rancuniosa*): I quin cantar de contenta.

MARIONA (*igual*): Canta, canta fins que rebentis cantant! (*Amb un altre to*). S'ho ha arribat a creure...

BALTASANET: I ara tothom bona cara, sentiu? Bona cara perquè... (*Calla perquè entra l'ÀGATA amb una panera de peix. Porta flors al cap i al pit*).

ÀGATA (*que ha continuat cantant*): «Què li donarem a la pastoreta...». (*Tot cantant desapareix per la porta de l'esquerra*).

BALTASANET: Per què voleu entristir-la?

CATERINA: Ai, no!, que canti, per mi, mireu, que refili si vol. (*Rialles*).

BALTASANET: Simplement mirar-la a la cara em sento més jove.

ÀGATA (*tornant*). He anat a deixar la panera. Però es pot saber què feu aquí tanta gent?

LLUÏSETA: Venim a cobrar. (*L'ÀGATA, que ha continuat cantant entre dents, no l'escolta*).

BALTASANET: Saps, Àgata, que et trobo molt canviada des de fa uns quants dies?

ÀGATA (*molt alegre*): Per bé o per mal?

BALTASANET: Per bé, dona, per bé.

ÀGATA: Ah, sí! D'ençà del dia de la meva missa, que el Pere Màrtir va venir a pescar amb la barca... (*Com si un pensament més important l'assaltés*). Heu sentit aquesta cançó que cantava? Ell me l'ha ensenyada. I diu que no l'havia cantada més des que era menut, menut com una mala cosa. Quan encara tenia mare. I diu que jo, a estones, el faig pensar en la seva mare. Escolta-la, Mariona, veuràs que és bonica.

MARIONA: Ai, ves, no em vinguis amb cançons de l'antigor, tu, ara.

ÀGATA: Vós, Caterina.

CATERINA: Qualsevol diria! És més vella que anar a peu, nena.

BALTASANET. Canta-me-la a mi, Àgata! Corre!

ÀGATA (*bromejant*): Veritat, Baltasanet, que no li teniu gaire gelosia al Pere Màrtir?

BALTASANET (*rient*): Gelosia jo?

ÀGATA: Com que vós i jo ens havíem de casar... Que potser us n'havau oblidat? (*Totes riuen*). Quan el Pere em deixí?

MARIONA: Sí, sí; i més val que t'hi vagis fent a la idea per quan arribi.

ÀGATA: És que no em deixarà mai, a mi, el Pere Màrtir. (*Se li'n burlen*). Mai! (*Cremant-se. Rialles*). Mai!

MARIONA (*sense poder-se contenir*): I per què no et deixarà mai, a tu? Vejam, per què?

ÀGATA (*molt intensa*): Perquè m'estima de debò. Perquè jo l'estimo..., no sé fins on l'estimo. I perquè si em deixava jo no ho podria resistir, i Nostre Senyor el mataria...

MARIONA (*amb despit*): Ah, sí?

CATERINA: És a dir, que si et deixava i es reia de tu, Nostre Senyor el mataria?

ÀGATA: Sí.

CATERINA: Si no m'ho expliques... Perquè, a veure, com ho saps que Nostre Senyor el mataria?

ÀGATA: Perquè el mataria jo. (*Canta baix*). «Que li donarem a la pastoreta...».

BALTASANET: Calla d'una vegada. No diguis més disbarats, Àgata.

CATERINA: Què sap, ella!

ÀGATA (*a BALTASANET*): Dons per què em volen fer partir, aquestes? Mariona, és o no és veritat que el Pere Màrtir m'estima de debò?

MARIONA (*dissimulant, gelosa*): Si ell t'ho diu..., és que deu ser veritat.

GREGORI (*incitat per CATERINA*): I vejam, vejam..., quan us caseu?

ÀGATA: No n'hem parlat, d'això.

LLUÏSETA: Oh, casar-se, casar-se... Passen molt alts, em sembla.

GREGORI: És que més valdria que us caséssiu, perquè hi ha coses...

BALTASANET: Veus, en això té raó el Gregori. Trobo que us hauríeu de casar. Us estimeu? Doncs llestos!

ÀGATA: És a dir, que trobeu que ens hem de casar de seguida, vós?

BALTASANET: I per què no?

ÀGATA (*amb naturalitat*): Bé, doncs ens casarem de seguida. (*Tothom, tret de MARIONA, riu. L'ÀGATA també riu*). Sí, sí, de seguida.

MARIONA: Que no ho veus, ximpleta, que se te'n burlen?

ÀGATA (*parant en sec de riure*): Que se me'n burlen?

LLUÏSETA (*irònica*): Vaja, per molts anys.

ÀGATA: Au, d'aquí, fastigosa!

FILOMENA (*a l'ÀGATA*): Dignes: «en vida vostra». (*Riu*).

ÀGATA: Deixeu-me! Deixeu-me! He arribat contenta i mireu què m'heu fet, que ara ploraria...

CATERINA (*que disputava amb BALTASANET*): I que no ho veieu què està fent el bon Jesús d'aquesta pobra xicota?

BALTASANET: Àgata, m'ho contaràs tot. Tot. I veurem com vas començar amb el Pere Màrtir.

ÀGATA. Començar..., començar... Ves qui ho sap, això! Que ho sabeu, vós, quan ens trobem a la barca i pertot és nit fosca, en quin punt es comença a fer de dia? Agafeu-lo aquell punt! Doncs llavors ens vam començar a estimar, i quan ens en vam adonar ja s'havia fet dia i el tot era enlaire. (*A les noies*). Que no us ha passat, això, a vosaltres? Jo el que se és que em sembla quan és a prop meu el Pere Màrtir, que no és aquell Pere Màrtir que vosaltres coneixeu. És com si

vosaltres només coneguéssiu el roser i jo conegués les roses. I que ell no n'havia estimada cap d'altra, que jo sóc la primera. (*Se li'n riuen. Ella continus rabiosa*). I ell no m'enganya; ell a mi no em diu cap mentida. I ara no em fareu plorar, no, que estic contenta, contenta! Rabieu vosaltres, rabieu, envejoses! (*Cantant*). «Què li donarem a la pastoreta...». (*Se'n va ràpidament per la primera porta de la dreta, tot cantant*).

GREGORI: Jo no sé com ho fa per engrescar-les d'aquesta manera, el Pere Màrtir.

CATERINA: Oh, i el que dura, després, un cop ell les ha deixades!

BALTASANET: S'hi ha de posar remei perquè ella hi està engegada. Què en penseu, vós, Mariona?

MARIONA: Voleu saber el que en penso? Que això s'ha d'acabar. Que ja és massa.

ESCENA VIII

(CATERINA, MARIONA, LLUÏSETA, FILOMENA, BALTASANET, GREGORI, *altra gent* i CINQUENES, *que ve de l'esquerra. Després, l'ÀVIA CEGA*).

CINQUENES: D'aquí endavant, minyons, i vosaltres, noies, cobrareu el diumenge al matí. Perquè havent sopat no estic per a tantes gatzares, ja us ho diré.

LLUÏSETA: Mira-te'l, que llest!

FILOMENA (*a* LLUÏSETA): Calla, dona.

CINQUENES: Porta el calaixó, Mariona. (*Surt MARIONA per l'esquerra*).

GREGORI: És que nosaltres, amb el pare, no venim a cobrar, sinó a pagar l'arrendament de la barca.

CINQUENES: Bé, per a cobrar totes les hores són bones.

BALTASANET: Però voldríem que ens ho rebaixassis, Cinquenes.

CINQUENES: Pagueu igual que li pagàveu al pare; i si jo us ho rebaixava el pare quedaria malament.

GREGORI: És que...

CINQUENES: Fora, fora, no en parlem més. (*En BALTASANET i en GREGORI són amb en CINQUENES vora una taula, comptant diners*).

CATERINA (*apart, a les noies*): Veureu, avui ens venjarem totes del Pere Màrtir.

LLUÏSETA: Ah, sí? I com?

CATERINA: En sortir, digueu al vostres germans que s'arribin a casa amb tota la colla.

FILOMENA: I què hauran de fer?

(*Torna MARIONA amb un calaixó d'escriptori amb diners i el porta a CINQUENES. Amb ella ve l'ÀVIA CEGA. MARIONA l'asseu al costat de CINQUENES i aquest li posa un grapat de monedes entre les mans. L'ÀVIA CEGA les acaricia amb avidesa i les deixa caure una a una dins el calaix*).

CATERINA (*amb por que MARIONA se n'assabenti*): Cal·leu, ara, beneïtes. Quan siguem a fora ja us ho diré.

CINQUENES: Qui vol cobrar la setmanada? (*Fa dringar els diners al calaixó*).

LLUÏSETA: Jo, jo mateixa.

UNA NOIA: I jo.

UNA ALTRA NOIA: I jo.

(*En BALTASANET va tirant-se a la bossa els diners que li han sobrat. En GREGORI se'n va a parlar amb la CATERINA*).

CINQUENES (*a* MARIONA): Dóna'ls a cada una tres pessetes i mitja.

FILOMENA: Mestre Cinquenes, ens hauríeu d'apujar d'un ral.

ÀVIA CEGA: No! (*Hi ha una pausa enganyadora*).

CINQUENES (*a* FILOMENA): És que no pots callar, desvergonyida? La teva mare només guanyava tres pessetes, i tenia més anys que tu. Com més pobrissalla sou més trenqueu el respecte a les persones de bé. (*Canvia de to*). Va, agafa el que et dono i no rondinis que sóc massa bo amb vosaltres, ve-t'ho aquí. (*Va pagant la MARIONA i en CINQUENES l'ajuda*).

GREGORI (*a* CATERINA): Ja ho has sentir: l'arrendament igual.

CATERINA: Ja veuràs aquesta nit, quina ràbia en Cinquenes.

GREGORI: Ràbia, per què?

CATERINA: És que això del Pere Màrtir ho has de fer tu amb el jovent del poble...

GREGORI: Però jo, Caterina, ja no sóc cap fadri.

CATERINA: Com si ho fossis.

GREGORI: Fuig, dona, fuig...

CATERINA: És que si més no ho has de fer per dignitat, Gregori.

GREGORI: Què vols dir?

CATERINA: Volia amagar-t'ho per no disgustar-te. Però ja que ho vols... L'altre dia el Pere Màrtir em va dir unes paraules, i si no li arribo a parar les mans... Bé, ja ho saps, ara.

GREGORI: Ah, sí? Què s'ha pensat, aquest?

CATERINA: Bé, no t'ho prenguis així, tampoc no n'hi ha per a tant.

GREGORI: Tu deixa'm fer a mi i calla.

ESCENA IX

(MARIONA, CATERINA, LLUISETA, FILOMENA, BALTASANET, ÀVIA CEGA, CINQUENES, GREGORI, *altra gent i PERE MÀRTIR, que ve de fora*).

CATERINA (*a GREGORI*): Alerta! No ho engeguis tot a rodar, ara.

PERE MÀRTIR: Alto a la justícia! Jo copo la banca!

CINQUENES: Aquest no és moment de bromes, Pere Màrtir.

GREGORI (*a CATERINA, que el conté*): És que li vull inflar les galtes.

CATERINA: Dissimula, ximple.

GREGORI (*a CATERINA*): Doncs anem, perquè si no. (*Ella se l'enduu fent-lo callar*). Bona nit i bona hora.

PERE MÀRTIR: On vas tan cremat, Gregori?

GREGORI: Al diable, vaig!

PERE MÀRTIR: Ja se't coneix.

CATERINA (*a GREGORI*): Camina, home.

GREGORI: És que...! (*Furiós contra PERE MÀRTIR*).

CATERINA: Passa! (*Donant-li una empenta, surten*).

MARIONA (*a PERE MÀRTIR*): Aquesta nit hem de parlar.

PERE MÀRTIR: Ja parlarem demà, dona.

MARIONA: Demà, no; avui. Que l'Àgata fa massa coses i jo no vull continuar més així.

CINQUENES: Mariona... (*La MARIONA s'aparta d'en PERE MÀRTIR*).

PERE MÀRTIR: Ni jo tampoc. Això s'ha d'acabar.

LLUISETA: Pere Màrtir, que no ens diu res?

PERE MÀRTIR (*preocupat*): Ah, sí. Hola.

MARIONA (*a les xicotes*): Aneu-vos-en d'una vegada.

FILOMENA (*per la MARIONA*): Quina espina s'ha clavat aquesta?

MARIONA: No heu cobrat?, doncs, fora.

CINQUENES: Però Mariona, vine.

MARIONA: Pere Màrtir, que no m'estimes com abans, tu?

PERE MÀRTIR (*amb cansament*): Com abans..., sí.

MARIONA (*a PERE MÀRTIR*): Doncs s'ha d'acabar aquesta comèdia de l'Àgata.

ESCENA X

(MARIONA, PERE MÀRTIR, ÀVIA CEGA, CINQUENES i ÀGATA).

ÀGATA: Bona nit.

PERE MÀRTIR: Ah, mira-te-la! (*volent anar on és l'ÀGATA*).

MARIONA (*contenint-lo*): Pere Màrtir!

ÀGATA (*anant-hi*): Què li deies a la MARIONA? Li parlaves de mi, veritat?

PERE MÀRTIR: Sí, parlàvem de tu. (*Procura fingir indiferència per l'ÀGATA*).

ÀGATA (*a PERE MÀRTIR*): Oi que ens estima, la Mariona?

MARIONA (*desdenyosa*): I és clar que us estimo! Au, aparta't!

CINQUENES (*crident-la impacient*): Mariona!

MARIONA (*acostant-se a CINQUENES*): Si no la deixes em tornaré boja!

ÀGATA (*a PERE MÀRTIR*): Saps aquella cançó? Me l'he apresada tota.

PERE MÀRTIR: I t'agrada? De veritat que t'agrada?

ÀGATA: Sí, que m'agrada. Com que m'has dit que la teva mare t'hi feia adormir...!

(MARIONA procura apartar-se de CINQUENES. Aquest l'obliga a seure a vora de la taula on ell i l'ÀVIA CEGA són asseguts. Mentrestant l'ÀGATA canta entre dents part de la cançó a PERE MÀRTIR, que la canta també baixet).

CINQUENES: Veuràs, assentem el que hem pagat i fes els comptes que et diré. (*La MARIONA mira els altres*). Escriu, dona!

MARIONA: Bé, ja escric.

(PERE MÀRTIR i ÀGATA enraonen a l'extrem oposat de la cambra on hi ha la taula amb MARIONA, CINQUENES i l'ÀVIA CEGA).

ÀGATA (*interrompent-se de cop*): A quanta gent la deus haver ensenyada, oi?

PERE MÀRTIR: A ningú. T'ho juro. I això que sempre l'he sabuda. I moltes vegades, quan he estat trist i sol, me l'he cantada jo mateix, baixet, quasi sense dir res, saps? I em consolava.

(*La MARIONA, a estones, observa, neguitosa sempre, PERE MÀRTIR i l'ÀGATA, sense poder sentir el que diuen*).

ÀGATA (*de cop*): Mira, ara voldria bressar algú. La Mariona... Algú per a fer-lo adormir cantant-li.

(*Va d'una banda a l'altra, brandant els braços i cantant molt baixet com si fes adormir una criatura*).

PERE MÀRTIR (*per a ell*): Avui veig la Mariona per última vegada i amb aquesta m'hi caso.

ÀGATA: Tu estàs tristot; i jo no vull que ho estiguis.

PERE MÀRTIR: Sí que ho estic, i és perquè t'estimo tant, tant, Àgata, que no voldria que ho sabés..., ningú, que t'estimo. (*Per la MARIONA*).

ÀGATA: I això et posa trist? Doncs a mi em dona una alegria més fonda! I tant se me'n dona que ho sàpiguen. Perquè, qui m'ho havia de dir a mi que vindria un temps en què m'agradés tant ser al món! I això que ara el món és més petit. Mira: està entre tu i jo: va d'aquí a aquí, i prou. (*Va des dels ulls d'ell als d'ella*).

PERE MÀRTIR: Sí, Àgata, sí; i quan tu et vas acostant i ens mirem així, el món es va tornant encara més petit. (*Acostant-s'hi*). I ves on és el món i el cel i tot entre nosaltres... (*Va a besar-la a la boca*).

ÀGATA (*apartant-se*): No, això no! I no hi tornis! (*Ella li pega a la boca amb una rosa que té a la mà, i riu*).

MARIONA (*adonant-se'n*): No escric ni compte més, jo!

CINQUENES: Vaja, dona! (MARIONA *tona a seure en veure que ells s'han separat*).

PERE MÀRTIR: Sí, Sí, Àgata, perdona'm; que tu no ets com les altres i jo no vull ser com era. (*Ella, mig avergonyida, va arrencant, amb els llavis, fulles de la rosa*). Que a mi, qui m'ho havia de dir, Àgata, que em prengué tan de debò moltes coses! L'estimar una dona! Perquè jo abans no hi veia, com t'ho diré?, sinó vanitat en el fet que coneguessin els meus festeigs, saps? I ja ho sentia a dir, que s'estimava d'una altra manera que no era pas la meva, però jo no ho creia. (*Ella continua esfullant la rosa tirant-li amb els llavis les fulles a la cara*).

ÀGATA: Vés dient, vés, que m'agrada molt sentir-te.

PERE MÀRTIR: I que ho sé jo, el que et dic? Si m'he tornat de vell que era, un nen petit, petit. I tan canviat estic que vull canviar-ho tot des d'ara.

ÀGATA: Què vols canviar? Què?

PERE MÀRTIR: Vull ser un altre home; vull poder-te estimar a tu sola. Àgata, estàs disposada a tot per a ser la meva dona?

ÀGATA (*estranyada*). I sí! A tot!

PERE MÀRTIR: En qui tens més confiança al poble perquè et faci costat i et defensi?

ÀGATA: En la Mariona.

PERE MÀRTIR: Oh, no, ella no. Cap dona.

ÀGATA: El Baltasanet.

PERE MÀRTIR: Sí, el Baltasanet. (*En veure que la MARIONA s'ha alçat*). I ara separem-nos. (*S'aparta de l'ÀGATA*). Demà...

(*En CINQUENES fa tornar a seure la MARIONA*).

ÀGATA (*estranyada que ell s'aparti*): Però què hi ha, Pere Màrtir?

PERE MÀRTIR: Que demà... (*Mirant la MARIONA i contenint-se*). No, no; ja ho sabràs demà mateix, Àgata.

ÀGATA: Que t'has enfadat amb mi pel petó, potser?

PERE MÀRTIR: No, Àgata, no.

ÀGATA: És que si t'has enfadat, fes-me'l.

PERE MÀRTIR: Si no és això! Si t'estimo més encara!

ÀGATA: És que si tu no me'l fas, te'l faig jo a tu. Vine! (*L'agafa pel coll, tot rient. La MARIONA ho ha vist i hi va ràpidament*).

MARIONA (*furiosa*): Àgata! Àgata!

PERE MÀRTIR (*a MARIONA, amb menyspreu*): Què vols, tu! Deixa'ns estar, a nosaltres.

ÀGATA (*a la MARIONA*): Què tens?

MARIONA (*rabiosa*): Oncle: traieu el Pere Màrtir de casa, que això no es pot aguantar al davant nostre!

CINQUENES: Què hi ha? Què passa? (*L'ÀVIA CEGA es posa de peu dret*).

MARIONA: Que això és un escàndol! I si algú vol que enraoni..., enraonaré d'una vegada!

PERE MÀRTIR (*enèrgic, perquè calli*): Marionna! Marionna!

ÀGATA (*a la MARIONA*): Però..., què tens?

CINQUENES: Si tu has estat la primera que has volgut que festegessin, i que ell vingues a casa nostra per l'Àgata!

ÀGATA: I jo me l'estimo, sí, i ell m'estima a mi, també.

PERE MÀRTIR: Calla, Àgata.

MARIONA (*a l'ÀGATA*): Doncs ara no us heu d'estimar més!

ÀGATA (*a PERE MÀRTIR*): La sents, Pere Màrtir?

CINQUENES: I per què, si ell s'hi vol casar? Per què, vejам?

MARIONA (*freda, concentrada*): Perquè ell no s'hi casarà. I tothom enraona; i ell es riu de vós i de mi com s'ha rigut de tantes altres! I jo ho faig..., per la pobra Àgata!

ÀGATA: Pere Màrtir...?

PERE MÀRTIR: Deixeu-la dir, Cinquenes.

CINQUENES: Hem de parlar d'home a home d'aquestes coses, tu i jo.

PERE MÀRTIR: Doncs sí que n'hem de parlar. I quan vulgueu.

CINQUENES: Ara mateix.

PERE MÀRTIR: Ara.

CINQUENES (*a les dones*): Sortiu, vosaltres.

ÀGATA (*a CINQUENES*): Jo me l'estimo, sentiу? I primer me n'aniré amb ell abans que renyir-hi.

CINQUENES: Si no ho vull pas que renyiu. (*Conciliador*). Apa! Apa! (*L'ÀGATA surt per la primera porta de la dreta*).

PERE MÀRTIR (*amb ironia*): Vols que li digui que tu i jo ens estimem?

MARIONA: No, que tot ho perdriem.

PERE MÀRTIR (*amb menyspreu*): Vés, vés!

MARIONA: Però, vindràs?

PERE MÀRTIR: Vindré, així em condemni. (*Per ell*). Però serà la darrera vegada. (*La MARIONA agafa l'ÀVIA CEGA pel braç i surt amb ella per la segona porta de la dreta*).

ESCENA XI

(PERE MÀRTIR i CINQUENES).

CINQUENES: Ara parlarem nosaltres.

PERE MÀRTIR: Això és el que vull.

CINQUENES: I amb poques paraules en tindrem prou. (*Pausa*). Veuràs: quan et penses casar amb l'Àgata?

PERE MÀRTIR: Que quan m'hi penso casar?

CINQUENES: Sí. Quan t'hi casaràs.

PERE MÀRTIR: Demà. Ara, si pogués.

CINQUENES: Si pogués, si pogués... Perquè ella és pobre? Ja ho sabies en entrar en aquesta casa. Potser sí que tindrà raó la Mariona, que t'has volgut burlar de nosaltres...

PERE MÀRTIR: Mireu, Cinquenes, encara que no ho sembli, jo tinc bones entranyes. Sempre que he deixat una dona ha estat perquè he vist clar que ella ja m'havia deixat a mi de primer. I a totes les he tractades d'una manera diferent que a l'Àgata. Les he deixades perquè s'ho mereixien, perquè la que volia continuar el festeig era per motius diversos però mai per un afecte desinteressat, per una estimació autèntica. Voleu que us ho digui tot? Doncs bé, totes les que he festejat, totes, han estat meves i ben meves: sols una no l'he tinguda, i aquesta és l'Àgata. I amb l'Àgata m'hi casaré. No sé si no ha estat meva perquè ella no hauria volgut, o si no ho ha estat... Bah! Tant se val! Fins m'ofèn pensar en aquestes coses. Només sé que avui encara festegem com si fóssim dos infants.

CINQUENES: Veuràs, no et sé escoltar perquè te'n vas d'una cosa a l'altra. Amb això no fugis d'estudi i al gra. Quan al poble es deia que anaves per la Mariona em vaig posar com la mar quan bufa el garbí, perquè els diners són meus, saps, i no han d'anar a parar a les mans d'un perdut com tu. Ara, quant a l'Àgata, com que jo no hi tinc res a veure, perquè prou faig en fer-li costat, ja és una altra cosa; i per això t'he deixat entrar a casa i que us féssiu. Però t'ho diré amb franquesa: si t'hi cases, jo de diners no li'n donaré; li donaré alguna roba que va ser de la dona, i algun llençol...

PERE MÀRTIR (*irònic*): No us desdinereu, home.

CINQUENES: És que si no t'hi cases tot seguit, aquí no hi tornes més. Ara ja ho saps.

PERE MÀRTIR: És a dir, que jo us faig un favor emportant-me l'Àgata?

CINQUENES: Amb franquesa, sí; perquè si tu la deixaves, amb la mala fama que tens i amb allò que té sang d'heretge..., bé, vaja, que és forastera, que no és com nosaltres, l'hauríem de rosegar per sempre.

PERE MÀRTIR: Doncs us dono la meva paraula que demà quedarà llest aquest assumpte a gust vostre i al meu. Amb això ja em podeu quedar ben agraït i, si ho sabíeu tot, encara me'n quedàrieu molt més.

CINQUENES: Què vols dir?

PERE MÀRTIR: Sols us demano una cosa: que d'això que hem parlat no en digueu res a l'Àgata, ni a la Mariona, ni a ningú, fins..., fins que la cosa estigui feta.

CINQUENES: Que potser...

PERE MÀRTIR: Això mateix. Tinc un altre assumpte per arreglar, i si abans d'hora se sabia que em caso hi hauria tal embull que potser fins i tot no em voldria la pobra Àgata, creient-se que ha servit de... Vaja, prou.

CINQUENES: Unes altres faldilles, oi? Mai no en faràs net, d'aquestes coses!

PERE MÀRTIR: Sí, unes altres faldilles. Però jo us prometo que ho acabaré aquesta nit de bones en bones, i, si no pot ser, de qualsevol manera.

CINQUENES: Bé, doncs. Fins demà. I ja ho saps: li donaré algun passament de roba.

PERE MÀRTIR: Gràcies, Cinquenes. Però és millor que els vostres draps els guardeu per a la Mariona.

ESCENA XII

(ÀGATA, MARIONA, PERE MÀRTIR *i* CINQUENES).

ÀGATA (*a* CINQUENES): Què diu el Pere Màrtir?

CINQUENES: Que tu li hauràs posat les morralles.

MARIONA (*a* PERE MÀRTIR): No triguis!

PERE MÀRTIR (*a* MARIONA): No trigaré. (*Sortint*). Quin fàstic!

MARIONA (*a* CINQUENES): Què us ha dit? Vejam!

CINQUENES: Que tot va bé. Bona nit.

MARIONA: Bé, per a qui?

CINQUENES: Per a qui vols que vagi bé? Per l'Àgata, dona. (*Se'n va per la porta de l'esquerra*).

ESCENA XIII

(ÀGATA i MARIONA).

ÀGATA (*complaguda*): És clar, per a mi. I doncs?

MARIONA (*amb gran emoció*): Doncs t'erres, ho veus? Doncs t'erres.

ÀGATA: Per què m'erro, Marionna?

MARIONA: Deixa'm anar!

ÀGATA: Que no estàs contenta que me l'estimi tant el Pere Màrtir? I que ell m'estimi a mi?

MARIONA: I ell t'estima a tu? I com ho saps que ell t'estima, vejам, com ho saps?

ÀGATA: Perquè m'ho ha dit; perquè m'ho diu cent cops cada dia.

MARIONA (*riu nerviosament*): Ximple!

ÀGATA: Mira, va trigar molts dies a dir-m'ho; i de vegades semblava que li feia pena que jo l'estimés tant, i li sabés greu que la gent veiés que m'estimava. Fins i tot quan tu venies s'apartava de mi; i això que jo li deia que tu n'estaves contenta. Fins ahir que em va dir que volia rompre..., una qüestió antiga, per ésser tot meu, saps, tot meu. Ves si m'estima!

MARIONA: Doncs mira, no te l'has d'estimar més, aquest home!

ÀGATA: Marionna! I per què?

MARIONA (*rabiosa*): Perquè jo no ho vull, que te l'estimis. Perquè ell n'estima una altra, i a tu t'està enganyant; perquè ha jugat amb tu com amb una criatura.

ÀGATA (*indignada*): Ell em diu que em vol a mi; i que no hi ha ningú més dintre el seu pensament.

MARIONA: Mentida! Mentida!

ÀGATA: Ningú més! Ningú més!

MARIONA: Si jo et dic que t'enganya! Si l'altra, jo la conec com et conec a tu! Més que a tu!

ÀGATA: Doncs digue-li que el Pere Màrtir és meu, que serà el meu marit per a tota la vida.

MARIONA: Que ell serà el teu marit? Torna-m'ho a dir, això, cara a cara! (*L'agafa pel coll*).

ÀGATA: Marionna...?!

MARIONA: Primer ho diré tot! Primer...!

ÀGATA: Que te l'estimes tu, potser? (*Amb ràbia*). Marionna!

MARIONA (*rient, per dissimular*): Jo el Pere Màrtir? Jo? Per qui m'has pres a mi? Jo..., el que he volgut és avisar-te pel teu bé. (*Amb menyspreu*). Com que els meus pares et van tenir com a filla... Però això t'ho deia.

ÀGATA: Sí, és veritat. I jo t'estimo com una germana gran, Marionna. I a ells els dec la vida; i com que ells són morts te la dec a tu. I per tu ho sacrificaria tot, Marionna, tot. (*La MARIONA va per parlar, satisfeta*). Tot, menys el Pere Màrtir, que no podia.

MARIONA: No en parlem més, d'això, vols? Mira, jo t'he volgut aconsellar i tu t'ho has pres malament: fora.

ÀGATA: Però no estàs enfadada amb mi. Veritat que no ho estàs?

MARIONA: No, gens, gens.

ÀGATA: Doncs deixa que t'abraci com quan érem petites. (*Li posa la mà a l'espatlla. La MARIONA la deixa fer*). Bona nit i bona hora. Té. (*La besa*). Fes-me un petó tu, ara; de cor.

MARIONA (*li va per fer*): I per què no...? (*Retrocedint rabiosa*). No! No te'l faig!

ÀGATA: Marionna...! Què et passa?

MARIONA: Res, no tinc res! Deixa'm!

ÀGATA: Marionna...! (*La MARIONA fuig per la segona porta de la dreta. L'ÀGATA la segueix però la MARIONA tanca per dintre*).

ESCENA XIV

(ÀGATA, *després* MÒLLERA i RUFET i *després* CINQUENES).

ÀGATA (*després d'una pausa*): Déu meu! Què és això? Potser sí que la Mariona se l'estima! Aquesta malícia per mi, i aquest neguit... Però no..., si ella va ser la primera que em va parlar del Pere Màrtir... I els primers dies fins em cridava quan ell venia... (*Pausa*). Els primers dies sí, mentre ell no m'havia dit gran cosa; després ja no em cridava, i ell de vegades parlava amb ella en veu baixa. Quan em veien, callaven... Déu meu, quina angúnia. Però no; jo no vull creure res d'això..., el que vull és aclarir-ho tot. Tot! I ara mateix, que jo no dormiria així. (*Fa per anar cap a la cambra de MARIONA quan entren RUFET i MÒLLERA i torna enrere*).

RUFET: No haguessis jugat tan fort.

MÒLLERA: Tot per fer cas del Gregori; i tot plegat he perdut tres pessetes.

CINQUENES (*entrant*): Encara sou aquí? El que heu de fer és anar al llit, i ben de pressa, que es crema massa oli. (*En CINQUENES ha anat a tancar la finestra i la porta forana*).

RUFET (*a CINQUENES, per MÒLLERA, que butxaqueja*): És que aquest ha perdut tres pessetes.

CINQUENES: Bé, doncs, que les busqui. No eren pas meves. Bona nit tothom: i a descansar que a l'oli també li convé descansar. (*Surt en CINQUENES per l'esquerra*).

RUFET (*a l'ÀGATA*): Saps el Mòllera? Ha perdut tres pessetes. (*Ella no el sent*). Tres pessetes, mossà.

MÒLLERA: Si no t'escolta, home!

RUFET (*a part, a MÒLLERA*): Potser ja sap alguna cosa d'això que tramen.

MÒLLERA (*apart, a RUFET*): A qui vols que li ho hagi dit? Si ella ho sabés ja no hi hauria cas. I per això el Gregori no ens ha dit res a nosaltres. Per por que ho xerréssim.

RUFET: És que em sap greu per aquesta. I vaja, que no està bé, que ho hauríem d'impedir.

MÒLLERA: Sí, xerra, i renyiràs amb la Filomena. Mira, jo a la Lluïseta li he promès que no diria res.

RUFET: I per qui ho saben elles?

MÒLLERA: Pels seus germans, que seran a la saragata. Creu-me, anem-nos-en al llit.

RUFET: Som-hi, doncs.

MÒLLERA (*tot caminant*): És que sembla mentida d'aquesta. No ho hauria dit mai.

RUFET: Espera't. Veuràs: a mi una vegada em volien treure d'aquesta casa i l'Àgata s'hi va posar. I mira, encara hi sóc.

MÒLLERA: Què vols dir?

RUFET: Que no em puc aguantar més (*Cridant-la*). Àgata. (*No el sent*). Àgata! (*L'agafa per un braç*).

ÀGATA: Què hi ha?

RUFET: Hi ha que... Veuràs, clar: no el deixis entrar més de nit el Pere Màrtir.

ÀGATA: De nit? No t'entenc.

MÒLLERA (*a* RUFET, *burlant-se'n*): Au, anem al llit, anem!

RUFET: Tot s'ha sabut pel poble, saps? L'altra nit el van veure que entrava per la finestra...

ÀGATA: Que entrava per la finestra? Qui?

RUFET: Vaja, dona. El teu xicot.

MÒLLERA: El Pere Màrtir.

ÀGATA: Mentida! Això és que em volen mal! Mentida!

RUFET (*a* MÒLLERA): Veus com ens han enganyat, aquelles?

ÀGATA: Qui és que ho fa córrer? Qui?

MÒLLERA: Veuràs: ho han escampat la Caterina i el Gregori. Ell va veure com s'hi enfilava. Ho saps? I mira, que aquesta nit tenen preparada..., que volen moure un escàndol per a perdre-us a tots dos.

ÀGATA: Per a perdre'ns?

RUFET: Sí, sí. Sembla que no ens vulguis entendre!

ÀGATA: Si això que em dieu ho sento i em sembla que estic somiant. (*Reacciona*). Em penso que heu begut massa aquest vespre.

RUFET: Ara ens diu borratxos!

MÒLLERA: Nosaltres serem borratxos, però tu...

RUFET: Calla!

ÀGATA (*per a ella*): Si fos veritat que ell entrava en aquesta casa... (*Mentrestant els altres disputen*).

MÒLLERA: (*a* ÀGATA): Com que l'han vist!

RUFET: Sí, l'han vist!

ESCENA XV

(ÀGATA, RUFET, MÒLLERA i MARIONA, *des de la porta de la seva cambra*).

MARIONA: Que no us n'aneu al llit, encara?

ÀGATA: La Mariona! (*Surt de pressa, per la primera porta de la dreta*).

RUFET (*a MÒLLERA, per la fugida l'ÀGATA*): Tu en tens la culpa, ximple!

MÒLLERA: Ets tu qui ha començat, enredaire!

MARIONA: Aneu al llit de seguida! (*Avança al mig de l'escena*).

MÒLLERA (*a RUFET*): Ja n'estic tip de sentir-me dir ximple.

RUFET: Com jo enredaire! I si tens ràbia perquè has perdut...

MÒLLERA: Què n'has de fer tu, de si perdo o guanyo?

RUFET: I tu? (*Surten per l'esquerra, tot discutint*).

MARIONA: Gràcies a Déu! Tots fora! (*Treu la balda de la finestra*). La finestra ajustada. Ja està. I ara, que vingui! (*Se'n torna a la seva cambra enduent-se el llum i ajustant la porta*).

ESCENA XVI

(ÀGATA. Després, PERE MÀRTIR. L'escena ha quedat fosca. L'ÀGATA surt de la seva cambra una estona després que se n'hagi anat la MARIONA).

ÀGATA: No ho crec, no pot ser veritat; i no sé què ho fa que em xuclen cap a aquesta sala. (Pausa). Té, si dorm tothom. Sóc jo, només, que tremolo i estic neguitosa. Demà el veuré i li contaré tota aquesta angúnia. (Retrocedeix cap a la seva cambra. De cop s'atura i es gira a mirar cap a la finestra). Què ho fa que no puc treure els ulls de la finestra? (Se n'hi va). No està tancada! No han passat la balda..., o algú l'ha llevada. (L'obre i treu el cap fora. Després recula). Hi ha un home a baix. (Torna a la finestra). Tancaré. Sí; tancada. (Ha tancat. Escolta per una esclatxa). Pugen! (Pausa). Doncs que pugin, que entrin! (Obre la finestra). Té, ja està oberta. (Retrocedeix amb panteix). Déu meu! (En PERE MÀRTIR va entrant. L'ÀGATA es mou i fa una remor lleugera; en PERE MÀRTIR s'hi orienta després d'haver ajustat la finestra).

PERE MÀRTIR: Estaràs contenta, veritat? Ja sóc aquí, Mariona.

ÀGATA (amb un crit ofegat): Mariona!

PERE MÀRTIR (adonant-se'n): Àgata!

ÀGATA: Mariona! Has vingut per la Mariona!

PERE MÀRTIR: Àgata! Què hi fas aquí?

ÀGATA: I tu, què hi fas?

PERE MÀRTIR: Àgata!

ÀGATA (alçant més la veu): Com, digues? Que em sembla que tu no ets tu ni jo sóc jo mateixa!

PERE MÀRTIR: Calla! No cridis!

ÀGATA: No, que ho senti tothom i que et vegin. Que et coneguin!

PERE MÀRTIR: No, que et perds!

ÀGATA: Res em fa perdre'm si ja ho he perdut tot ara! (Cridant): Mariona! (El crit ha estat mig ofegat perquè PERE MÀRTIR li ha tapat la boca amb la mà).

PERE MÀRTIR: No, que jo t'estimo!

ÀGATA: Aparta't! Deixa'm!

ESCENA XVII

(ÀGATA, MARIONA i PERE MÀRTIR.).

MARIONA (*avançant*): Pere Màrtir!

PERE MÀRTIR: Àgata, la Marionna.

ÀGATA: Ja la tens aquí! (*A ella*). Marionna! Marionna! (*Riu amb sarcasme*).

MARIONA: Què passa?

ÀGATA: No res. Que aquí tens el Pere Màrtir.

MARIONA: Àgata!

ÀGATA: Té, pren-lo, és el teu home!

PERE MÀRTIR: Àgata!

ÀGATA: Au, abraça'l i endú-te'! (*Riu*). Bona parella, a fe de Déu, bona parella! La guilla i el guillot! I de nit! A jeure! Au, a jeure! (*L'ÀGATA empeny el PERE MÀRTIR cap a la MARIONA*).

PERE MÀRTIR: Àgata, tu no saps... (*L'ÀGATA riu*).

MARIONA: La tafañera! La desvergonyida!

PERE MÀRTIR (*a MARIONA*): Calla, tu. (*L'ÀGATA continua rient*).

MARIONA: I per què s'ha de ficar amb nosaltres, ella?

PERE MÀRTIR: Calla d'una vegada!

ÀGATA: La desvergonyida, jo? I m'ho diu una bagassa, una perduda!

MARIONA: Sí, una perduda. I tu et mors de ràbia perquè ell em vol a mi; i a tu ni per bagassa t'ha volgut! I jo, davant teu m'alabo que és meu el Pere Màrtir!

ÀGATA (*cridant*): Llum! Porteu llum, que li vull veure la cara a aquesta dona!

PERE MÀRTIR: Àgata, per Déu!

ÀGATA: No en tens de Déu, tu!

PERE MÀRTIR: Marionna, a la teva habitació!

MARIONA: I ella amb tu, aquí?

PERE MÀRTIR: Ens han sentit! Aneu-vos-en dintre! Aneu-vos-en!

MARIONA (*a PERE MÀRTIR*): Vés, fuig! (*En PERE MÀRTIR va cap a la finestra*).

ÀGATA (*En PERE MÀRTIR ha obert la finestra i es veu resplendor d'atxes a l'exterior. Se senten crits i esquellots. I una veu d'home que inicia la «Cançó de l'esquellotada», que se sentirà com a subratllat durant l'escena que ve*).

PERE MÀRTIR: Reïra de Déu!

ESCENA XVIII

(ÀGATA, MARIONA, CINQUENES, RUFET i MÒLLERA. *A l'acte que PERE MÀRTIR és a la finestra, per la porta de l'esquerra compareixen CINQUENES, RUFET i MÒLLERA. L'un amb un llum encès*).

CINQUENES: Què és això?

MARIONA: L'oncle!

CINQUENES (*en veure'l fugir*): El Pere Màrtir!

RUFET: Era aquí dintre!

CINQUENES: Àgata!

ÀGATA: Venia per la Mariona!

MARIONA: Venia per tu!

ÀGATA: No! Per ella! Per ella!

MARIONA: Per tu! Per tu!

ÀGATA: Lladre, mala dona! (*Es vol abraonar sobre la MARIONA; en RUFET i en MÒLLERA la contenen*).

MARIONA (*en CINQUENES la conté*): Tu, tu ets la lladre!

ÀGATA: Deixeu-me que la desfaci a trossos!

MARIONA: Jo a tu! Jo a tu!

ÀGATA: Deixeu-me! Deixeu-me!

(PERE MÀRTIR *acaba de desaparèixer. La gatzara exterior continua fins que ha caigut el teló*).

ACTE III

(La mateixa decoració del primer acte. Negra nit).

ESCENA I

(PERE MÀRTIR, GREGORI, *mariners i pescadors. En aixecar-se el teló* PERE MÀRTIR *va davallant de la finestra, per la paret. Tothom mou gatzara. Esquellots. Alguns toquen instruments desacobats. Sobre el renou domina la veu del pescador que canta la «Cançó de l'esquellotada». Alguns porten teies i atxes de vent enceses. La porta i la finestra de la casa de CINQUENES són tancades*).

GREGORI: Toqueu, canteu! Força gatzara, força!

UN HOME: Visca el Pere Màrtir!

GREGORI: Que cridi tothom! Crideu! Crideu!

(*El batibull puja de to i la cançó es perd entre el soroll*).

PERE MÀRTIR: Deixeu-me arribar a terra! Reïra...!

(*PERE MÀRTIR resta en actitud desafiadora. De mica en mica es va fent el silenci, interromput tan sols per algun crit escampat*).

GREGORI (*que procura que la gatzara continuï, debades, però*): Música! Música al poca-vergonya!

PERE MÀRTIR: Qui és el qui m'ha dit poca-vergonya? Qui és, vejам?

UN HOME (*rient*): Guaiteu-lo com s'enfada!

TOTHOM: Ara s'enfada! Ara s'enfada!

ALTRES HOMES: Per molts anys!

ALTRES HOMES: I que aprofiti! (*Rialles*).

PERE MÀRTIR: Què n'heu de fer de les meves coses, vosaltres?

UN HOME: Companys, visca el bandarra del poble!

UN ALTRE HOME: I el més ben plantat!

PERE MÀRTIR: Qui és el qui ha armat això? Per què us heu de ficar amb mi? És que ningú és prou home per a contestar?

GREGORI (*enmig dels altres*): Volem que els homes siguin honrats i no uns lladres i uns perdularis!

PERE MÀRTIR: Ja no en podia ser d'altre, que aquest enze!

GREGORI: Si jo sóc enze tu ets un saltejador de cases honrades!

UN HOME (*burlant-se'n*): Ja ho crec, molt honrades! (*Gatzara*).

GREGORI: Un bandoler que no respecta cap dona!

PERE MÀRTIR (*volent-lo envestir*): Deixeu-me, que ell me les pagará per tots! (*Li priven que s'hi acosti*).

GREGORI: Quan vulguis em trobaràs a punt.

PERE MÀRTIR: Ara mateix! Anem!

GREGORI: Anem-hi!

ESCENA II

(PERE MÀRTIR, GREGORI, CATERINA i gent del poble. Després BALTASANET).

CATERINA (*sortint de casa seva*): Gregori!

PERE MÀRTIR: Deixeu-nos passar! (*La gent del poble els priva d'anar a barallar-se*).

CATERINA: Tu, Gregori, a dintre! De seguida!

GREGORI: Vull escarmentar el Pere Màrtir!

PERE MÀRTIR: Te'l vull deixar com nou el marit!

GREGORI: A qui deixaràs com nou?

PERE MÀRTIR: A tu! A tu! (*Es volen agafar*).

CATERINA: Que no passin! No els deixeu acostar! Sogre! Sogre!

BALTASANET (*sortint*): Què són aquests crits? (*En fer-se'n càrrec*). Pere Màrtir! Gregori! (*Imposant-se*). Què passa aquí? Què són aquestes baralles?

GREGORI: Mireu el Pere Màrtir, que ve de festejar l'Àgata.

PERE MÀRTIR: Mentida! Això és mentida!

GREGORI: Sí; que l'hem vist sortir per la finestra. (*La CATERINA conté el GREGORI*).

BALTASANET: Pere Màrtir!

UN HOME: Venia de veure l'Àgata!

UN ALTRE HOME: El molt bacó!

UN ALTRE HOME: Sí, l'Àgata, l'Àgata!

PERE MÀRTIR (*a la gent del poble*): Us dic que és mentida!

CATERINA (*quadrant-s'hi*): El què és mentida? Vejam, el què?

PERE MÀRTIR (*desentenent-se de CATERINA*): L'Àgata és tan honrada com les vostres germanes. (*Tots ho neguen*). I com les vostres mares! Sí, sí! Com elles! Com elles! (*Negacions i riotes*).

CATERINA (*rient*): No hi hauràs pas anat per la Mariona?

HOMES DEL POBLE: No, per la Mariona, no! Per l'Àgata! Per l'Àgata!

PERE MÀRTIR: Doncs se m'ha acabat la paciència i ja no aguanto més. Fora tothom d'aquí! Tothom! I al primer que s'acosti li bado el cap! (*La CATERINA i el BALTASANET contenen el GREGORI*).

UN HOME (*tot retrocedint*): Què faràs? Què? (*El PERE MÀRTIR s'hi abraona*).

BALTASANET (*imposant-se*): Pere Màrtir! Prou! I vosaltres, fora d'aquí! (*Alguns es resisteixen però a poc a poc van sortint*). Fora d'aquí tothom! De seguida! Esteu escandalitzant el poble!

UN HOME (*anant-se'n*): Perquè fa pillades! (*Van retirant-se els últims, disputant i empesos per BALTASANET*).

BALTASANET: A fora he dit! A casa seva cadascú, que aviat es farà de dia!

UN HOME (*ja lluny*): Anem! A escampar-ho pel poble!

ESCENA III

(PERE MÀRTIR, GREGORI, CATERINA i BALTASANET).

PERE MÀRTIR (*per a ell, amb desesperació*): L'Àgata, l'Àgata!

CATERINA (*fingint*): Pere Màrtir, no en tenim cap culpa nosaltres del que ha passat. Digue-li-ho, Gregori.

PERE MÀRTIR: I què se me'n dona, a mi, de vosaltres? (GREGORI *vol parlar-li incitat per CATERINA*). No em digueu res! Deixeu-me! Deixeu-me!

BALTASANET (*aturant-lo*): Doncs jo no et deixo, que t'ho haig de dir: ets un malvat, un indigne! El que tu has fet no ho fan sinó els degenerats! Sí, els degenerats!

PERE MÀRTIR: Baltasanet, que em fareu tornar boig, tots plegats! Si no sabeu el que m'està passant!

CATERINA (*a BALTASANET, per GREGORI*): Aquest me l'han armat els altres.

BALTASANET (*a GREGORI*): Això no es fa, ho sents?

GREGORI: Veus, dona?

BALTASANET (*a PERE MÀRTIR*): I a tu t'haurien de ficar a presidi per perdulari! Sinó que ara has de complir amb la teva obligació, que ja suposo que saps quina és.

PERE MÀRTIR: Però..., però si ara no em voldrà l'Àgata a mi! Si deu estar rabiosa contra de mi, ara!

CATERINA (*que enraonava amb GREGORI i es torna a acostar per escoltar més bé*): Però què està dient...

BALTASANET: I encara ho goses dir que no et voldrà?

PERE MÀRTIR: I què sabeu vós del que hi ha hagut allà dintre? (*Li van a enraonar CATERINA i GREGORI*). Ni vosaltres tampoc! (*A CATERINA, que insisteix*). Si no m'heu conegut mai a mi, vosaltres! (*A ella, amb menyspreu*). No, no m'heu conegut mai. (*CATERINA riu*). Jo no he estimat mai cap dona fora de l'Àgata. Mai!, mai! (*Indignació de la CATERINA*). Sí, sí. Perquè totes les altres han estat unes...

CATERINA (*fora de si*): Maleït poca-vergonya! (*A GREGORI*). Que no el sents com les maltracta totes?

BALTASANET: No sé com tinc paciència i no t'escupo a la cara!

PERE MÀRTIR: No, Baltasanet, que ara m'heu d'ajudar. Escolteu-me! (*La CATERINA se'n burla*).

BALTASANET (*apartant-se de PERE MÀRTIR*): Que jo t'ajudaré? No sé si ets un inconscient o un descarat!

ESCENA IV

(CATERINA, PERE MÀRTIR, GREGORI, BALTASANET i RUFET, *que baixa de la casa*).

RUFET: No crideu.

CATERINA (*a* GREGORI): El Rufet. Vejam què diu.

PERE MÀRTIR: Ah! Rufet! Digues: què passa?

RUFET: No m'han vist sortir. Per tu he vingut. Escolta: el Cinquenes et vol fer agafar. Així, que vés-te'n del poble ara mateix.

PERE MÀRTIR: Digues: i l'Àgata?, què fa l'Àgata?

RUFET: L'Àgata no l'agafaran pas, home! Amb això, tu fuig que ell és a punt de baixar. Ara mateix vol donar part al jutge del que has fet.

BALTASANET: I jo estaré de part del Cinquenes. I l'ajudaré...

PERE MÀRTIR (*a* BALTASANET, *a part*): Vós m'ajudareu a mi, ho sentiu? Vós m'ajudareu a casar-me amb l'Àgata.

BALTASANET: Ep! Això, sí, veus! Això, si vols, de seguida! (*Mentrestant la CATERINA ha fet preguntes al RUFET*).

RUFET (*a* CATERINA): No sé res, jo. A mi no m'emboliqueu, que no sé res! (PERE MÀRTIR, *que parla amb BALTASANET, no li fa cas*).

CATERINA (*a* RUFET): Però explica't!

RUFET: Que el Cinquenes no sàpiga que he avisat el Pere Màrtir. Me'n vaig, que no m'hi trobi. (*Surt per l'esquerra*).

BALTASANET (*a* CATERINA i GREGORI): Ara, vosaltres, a dintre!

CATERINA (*a* BALTASANET): És que en voldríem treure l'entrellat de tot això...

BALTASANET: He dit que a dintre de seguida! (GREGORI *és el primer d'entrar a la casa*).

PERE MÀRTIR (*a* CATERINA): I a tu, si et fiques en res més, et mato!

CATERINA: Reina santíssima, després que t'ajudo en el que puc! Qualsevol diria! (*Entra a la casa, i ajusta la porta*).

PERE MÀRTIR: Baltasanet, ara baixa el Cinquenes; li vull parlar.

BALTASANET: Tingues prudència, sents? Que potser...

PERE MÀRTIR (*a* BALTASANET): Xist! Calleu!

ESCENA V

(PERE MÀRTIR, BALTASANET, CINQUENES i MÒLLERA, *que van baixant l'escala*).

CINQUENES (*a MÒLLERA*): Truques a cal senyor jutge, m'entens? I que s'aixequi, que jo ja vaig venint. No et torbis enlloc.

MÒLLERA: No tingueu por, no em torbaré (*Surt per la dreta*).

PERE MÀRTIR: Cinquenes, espereu-vos.

CINQUENES: Qui és que m'atura? Tu? I encara tens valor...!

PERE MÀRTIR: Us dec una explicació.

CINQUENES: A mi no m'has d'explicar res, pillastre. Davant el senyor jutge t'explicaràs. Au, aparta't!

BALTASANET: Espera, Cinquenes.

PERE MÀRTIR: Què aneu a declarar al senyor jutge? Que he entrat a casa vostra aquesta nit, veritat?

CINQUENES: Sí, i ara mateix. I escarmentaràs per tota la vida per saltejador i per deshonorador de donzelles.

BALTASANET: Però, escolta, Cinquenes: el Pere Màrtir s'hi casa.

PERE MÀRTIR (*a BALTASANET, tement que algú els escolti*): Calleu...

CINQUENES: I a mi què se me'n dóna! Jo el que vull és que et castiguin, que no n'haig de fer res de l'Àgata. Poca-vergonya! Tu i ella, tan poca-vergonya l'un com l'altre, que ens heu compromès a tots!

PERE MÀRTIR: Si no fóssiu tan vell...! I m'aguanto! I callo...!, perquè em convé callar. Encara que això sigui insultar l'Àgata.

BALTASANET: Però si ell i ella...

CINQUENES: I goses defensar-los, tu? (*BALTASANET va a respondre, cremat*).

PERE MÀRTIR: Baltasanet, tingueu calma; i a vós..., només una paraula. Si voleu la tranquil·litat a casa vostra..., torneu-vos-en-hi. Ahir vespre us vaig demanar algunes hores; ara us les torno a demanar encara. I no digueu res a ningú, ni a l'Àgata, ni a la Mariona, ni a ningú, i tot s'arreglarà avui mateix sense cap escàndol. Mireu, aviat es farà de dia.

CINQUENES: Sense cap escàndol! I el d'aquesta nit, què? Ha estat pluja somorta?

BALTASANET: Però que no et diu que s'hi casarà?

CINQUENES: Deixeu-me passar que tant fàstic em feu l'un com l'altre! (*Caminant per anar-se'n*).

PERE MÀRTIR: És que si moveu soroll i arriba allà on no convé que arribi..., jo no responc de res, Cinquenes. I vós us en penedireu d'haver-me denunciat.

CINQUENES: O sigui, que encara m'amenaces? Et denuncio, sí. I tothom declararà contra tu; que de testimonis, mal llamp!, no me'n falten. (*Surt rondinant pel primer terme de la dreta. PERE MÀRTIR anava a aturar-lo però BALTASANET li ho impedeix*).

BALTASANET: Deixa'l fer. Si tu t'hi cases, què vols que digui?

PERE MÀRTIR: Ell no. Però si enraona una dona..., una altra dona, pot haver-hi un dalta baix, Baltasanet. I llavors el meu casament amb l'Àgata...

BALTASANET: Déu meu!

PERE MÀRTIR: Veureu. Anem-nos-en a la rectoria i que ningú no ho sàpiga que m'hi caso. Si no per mi, feu-ho per l'Àgata.

BALTASANET: Per l'Àgata, sí, que me l'estimo com una filla.

PERE MÀRTIR: Anem, doncs; anem de pressa. (*Surten pel primer terme de la dreta*).

ESCENA VI

(CATERINA i GREGORI. *Després* FILOMENA i LLUÏSETA).

CATERINA: Surt, Gregori, surt. Ja són fora.

GREGORI: Però, dona, ara ells que se les componguin. Mira, jo m'estic caient de son. Tota la nit que no dormo.

CATERINA: Espera't. No et moguis d'aquí, que això no està llest. Creu-me, queda el millor. (*Fent-ho*). Fixa't, jo m'hi assec. (*Vénen pel segon terme de la dreta la FILOMENA i la LLUÏSETA*).

GREGORI: Deixa estar que s'ho facin!

CATERINA: Seu, seu beneit. Que si no fos per mi... (*En GREGORI, sense seure, s'arramba a la paret de casa seva*).

FILOMENA: Caterina! No ens hem pogut esperar que es fes de dia.

LLUÏSETA: Què hi ha, Caterina?

CATERINA (*riu satisfeta*): Ara ja no hi ha res. Què voleu que hi hagi? Que en aquest món qui la fa la paga.

FILOMENA: Amb aquesta ni ens hem ficat al llit. I amb unes orelles que paràvem. Fins que hem sentit els esquellots.

LLUÏSETA: Oh, i tant que els hem sentit. (*Rient*). I que en sabeu, de fer aquestes coses!

CATERINA: Tot és cosa del meu home, tot. (*Al GREGORI*). Ja ho veus, com t'alaben...

GREGORI: Pst! Un hom fa el que pot...!

LLUÏSETA (*a CATERINA*): Ai, expliqueu-nos-ho!

FILOMENA: Ves qui s'acluca sense saber com ha anat!

CATERINA: Res, com que ja havíem dat l'avís, quan el sogre ja dormia han anat venint a la quieta els vostres germans, el Vímet, els fills de la Coixa, i què sé jo qui! Una molada de gent! I en tenir-los tots dintre casa, el Gregori se'ls ha posat davant i els ha dit: «Companys...!». I llavors he seguit jo: «Hem de parar una trampa a una guineu que cada nit s'entafora al veïnat i fa de les seves, la bestiassa...». I ja ens van entendre, ja. Oi, Gregori?

GREGORI: Prou!

FILOMENA: I l'heu vist vós mateixa el Pere Màrtir, com gambejava per la paret?

LLUÏSETA: Sempre ens ho perdem tot, nosaltres!

CATERINA (*satisfeta*): I tal si l'he vist! Amb aquests, com ara a vosaltres. El Gregori s'ha quedat allà dintre tenint compte dels minyons perquè no moguessin fressa, i jo me n'he sortit arrossegant-me fins a aclofar-me aquí mateix. I al cap d'un no res ja me'l veig, el bandoler, que em passa pel davant i en acabar de fer la creu s'enfila amunt més llest que una mostela...! Com que ja hi estava fet... I a dintre! Així que tothom s'ha posat a l'aguait aquí mateix, amb les teies enceses i fent el mort. Esperant. Fins que s'ha tornat a obrir la finestra i en veure que treia el cap ja, això ha estat un ball de tots els dimonis!

LLUÏSETA: I nosaltres consumint-nos a casa!

FILOMENA: I el Pere Màrtir que enverinat, oi?

CATERINA: Compteu!

ESCENA VII

(CATERINA, FILOMENA, LLUÏSETA, GREGORI i RUFET, *seguit d'algunes noies*).

UNA NOIA: Digue'ns-ho.

UNA ALTRA NOIA: Apa, no siguis dolent. No et facis pregar.

UNA ALTRA NOIA: Au, Rufet, aboca d'una vegada.

RUFET (*a les noies*): Ja us ho he dit: que no sé res.

CATERINA: Vine aquí, Rufet.

LLUÏSETA: Rufet, ho volem saber tot.

FILOMENA: Conta-ho! Conta-ho!

RUFET: Mireu, això no és viure! A cada portal una mossota que m'emprèn! «Què ha passat, Rufet?». «Que ho volem saber tot, Rufet!». «Rufet, que ens delim!». «Rufet...». (*Elles l'interrompen pregant-li que ho conti*). I fins em pessiguen! Aneu al botavant, ximpletes, que encara m'acabareu la paciència! Caterina, que s'ha escapat el Pere Màrtir?

CATERINA (*cremada*): De què s'ha d'escapar el Pere Màrtir? De què?

LLUÏSETA: Rufet, quin escàndol, oi?

FILOMENA: Ai, que jo em torno roja!

UNA NOIA: Totes tenim vergonya!

UNA ALTRA NOIA: Totes!

RUFET: (*a LLUÏSETA*): I tu per què has de tornar-te roja, vejam?

CATERINA: Jo ara ja ho entenc: el Rufet fa el mut perquè té por que li peguin si xerra!

UNA NOIA: Té por!

UNA ALTRA NOIA: És clar que té por!

UNA ALTRA NOIA: Que ho conti! Que ho conti!

UNA ALTRA NOIA: Atreveix-te, gallineta!

RUFET: Maleïdes, cal·leu ja d'una vegada! Ni em deixeu respirar! (*Va callant tothom*). I a mi no m'espanta ningú, ho sentiu? Bé, ara ho sabreu tot d'una vegada. (*Alegria de totes*). Doncs us haig de dir que he passat molt mala nit. (*Les noies enraonen*). Cal·leu, o no conto res. (*Les noies callen*). Vet aquí que aquesta matinada somio que fèiem una cucanya, i que jo m'enfilava per l'antena de la cucanya i no acabava d'arribar mai al capdamunt. Oh, i com patia! Perquè al capdamunt de la muntanya, sabeu què hi havia?

LES NOIES (*a cor*): Fora! Fora!

RUFET: Doncs hi havia la Filomena lligada com un pollastre, cap per avall... (*La FILOMENA no ho ha sentit perquè parlava amb altres noies, tot mirant la finestra per on havia sortit el PERE MÀRTIR*).

FILOMENA: Què has de dir de la Filomena?

RUFET: Que t'he vist cap per avall, ves! (*Les unes riuen, les altres es queixen perquè no conta el que volen saber*).

CATERINA: Au, deixa't de falòrnies i anem al que ens interessa. Pesat! Que ets un pesat!

RUFET: Bé, d'acord. Però no ho heu de dir a ningú. (*Tots li ho prometen*). Mireu, el Pere Màrtir aquesta nit ha entrat per aquesta finestra. (*Totes protesten i*

diuen que ja ho sabien). Ah! És que encara hi ha més; que també ha sortit per la finestra. (*S'enfaden*).

CATERINA: I qui hi havia, a dalt, quan ell ha sortit?

RUFET: El Cinquenes, i l'Àgata, i la Mariona, i jo. Tothom, vaja!

CATERINA: I elles dues què es deien?

RUFET: Ui! Estaven rabioses! Es volien agafar, i l'Àgata deia que el Pere Màrtir venia per la Mariona i la Mariona deia que venia per l'Àgata.

UNA NOIA: Per l'Àgata venia.

UNA ALTRE NOIA: És clar.

UNA ALTRE NOIA: Per l'Àgata.

RUFET: I després la Mariona s'ha tancat a la cambra, i l'Àgata s'ha tirat per terra cridant com una boja, i es rebofcava... I deia que vol matar el Pere Màrtir, que ves qui ho entén per què ho deia.

LLUÏSETA (*burlant-se'n*): El Pere Màrtir?

GREGORI (*a CATERINA*): El Pere Màrtir, diu?

CATERINA: Sí, sí, el Pere Màrtir. (*Per a ella*). Jo no m'hi puc estar amb aquest dubte. Hi haig d'anar... (*Va cap a l'escala; però torna enrere en veure que l'ÀGATA comença a baixar*).

ESCENA VIII

(ÀGATA, CATERINA, LLUÏSETA, FILOMENA, GREGORI, RUFET i altres dones).

RUFET (*a les noies*): Cal·leu: l'Àgata. L'Àgata baixa. (*L'ÀGATA va baixant a poc a poc, maquinalment, descabellada, com boja*).

CATERINA: Ara ho esbrinaré...

LLUÏSETA (*a una noia*): I com s'ho deu haver compost per a engrescar el Pere Màrtir?

FILOMENA (*a una altra noia*): I gosa presentar-se davant la gent! (*Tothom parla baix. L'ÀGATA no s'adona de ningú*).

RUFET: Aparteu-vos. I no li digueu res, que fa molta llàstima. (*La CATERINA va seguint l'ÀGATA de prop*).

ÀGATA (*amb monotonia*): El vull matar, el Pere Màrtir. (*Pausa*). El vull matar, el Pere Màrtir.

LLUÏSETA: Fem soroll. (*A una noia*). Tu, fes soroll. (*Algunes noies fan soroll*).

ÀGATA: Quanta de gent! (*Pausa. Mira tothom*). Què fan aquí? Per què em miren d'aquesta manera?

LLUÏSETA: Jo no li parlo mai més. Mireu que haver estat la preferida del Pere Màrtir! Ella!

FILOMENA (*a RUFET*): Quina vergonya, oi?

RUFET (*a les dones*): Aneu-vos-en. Au, aneu-vos-en. (*No es mouen, menjant-se l'ÀGATA amb els ulls. La CATERINA també, eixugant-se la suor del front. L'ÀGATA ha quedat mirant-se-les mentre les dones enraonen entre elles*).

ÀGATA (*maquinalment*): Vull matar el Pere Màrtir.

CATERINA (*rebutjant GREGORI que la volia apartar de l'ÀGATA*): Estigues!

ÀGATA (*corre ansiosa cap a la dreta*): Aparteu-vos. (*Les noies no s'aparten i continuen mirant-la fixament*). Que us aparteu! (*Ara totes s'aparten espantades*).

LLUÏSETA: Ave Maria! Sembla boja!

ÀGATA (*mirant fora*): No hi és per aquí. No hi és.

RUFET (*a les noies*): Aneu-vos-en a casa vostra d'una vegada. (*Elles diuen que no es volen moure*).

CATERINA (*a RUFET*): Deixa'm fer. (*L'ÀGATA ha corregut a mirar a l'altre costat*).

ÀGATA: Tampoc no hi és aquí. No es veu. (*Després de mirar a l'entorn, es dirigeix corrent cap a la casa de GREGORI*). Potser allà dintre.

GREGORI (*anat-la a deturar*): On vas? Què vols?

ÀGATA: No em toqueu! (*Amb un crit llarg i agut*). Pere Màrtir!

CATERINA (*ofesa*): No hi és a casa. Què vols que faci a casa?

LLUÏSETA: I encara el crida!

FILOMENA: I davant nostre que el crida!

ÀGATA (*girant-se, rabiosa*): Davant vostre, sí, davant vostre! (*Acostant-s'hi*). Vull matar el Pere Màrtir! (*Les noies riuen baixet, burlant-se'n. ÀGATA, amb els braços estesos, les va a esgarrapar*). Ah! Vull matar el Pere Màrtir. (*Ho ha dit, ara, amb veu feréstega i dominadora*).

CATERINA (*desafiant-la*): El Pere Màrtir? Tu? I per què? Per què el Pere Màrtir?

ÀGATA: Tu. Ets tu qui m'ha de respondre. Tu que ho saps tot. Tu que sempre em vigilaves mirant-me als ulls, així, així, quan m'estava amb ell, com un gos que sejeja i ensuma la frescor de l'aigua! On és el Pere Màrtir?

CATERINA (*ofesa*): I que ho sé jo, per ventura?

LLUÏSETA (*a l'ÀGATA, burleta*): Ets tu la que deu saber-ho!

UNA NOIA: Tu!

UNA ALTRE NOIA: Tu! Tu!

ÀGATA: I per què ho haig de saber jo? Per què? Responeu de seguida! Males llengües, que us corseca la gelosia... De mi, i fins del que m'acuseu us moriu d'enveja!

LLUÏSETA (*ofesa*): Calla, ja!

FILOMENA: Bacona!

UNA NOIA: Fora!

UNA ALTRE NOIA: Ja n'hi ha prou d'insultar-nos!

ÀGATA: Totes, sí, totes! Sí que us ho dic, sí: que us moriu d'enveja! Au: a pegar-me!, per què no veniu? Aquí, aquí! Males dones que sou; perquè ell no us ha volgut! Bagasses!

LLUÏSETA: I tu ens ho dius?

ÀGATA: Jo, sí, jo! I amb el cap alt, i ben honrada! (*Se li'n riuen*). Ah, maleïdes! Doncs ara mateix! Maleïdes! (*Tirant-s'hi al damunt*).

RUFET (*per LLUÏSETA, a qui l'ÀGATA pega*): Però Àgata! Deixa-la estar! (*L'ÀGATA la deixa*). I ja s'ha acabat. Fora totes. Deixeu-la! Heu sentit? Deixeu-la!

GREGORI: Au d'aquí, totes! Que si no seré jo qui us escarmentarà! Cap a casa! Cap a casa!

(*Les dones van sortint tot rondinant i obeint per força RUFET i GREGORI, que surten amb elles*).

ÀGATA: Vull veure sang, avui! Molta sang! I la veuré, i la veuré córrer per terra, i m'hi xoparé els peus per esquitxar-les a totes! (*Queda abatuda i acaba plorant*). M'han enganyat! Pobra de mi, m'han enganyat! A mi, perquè no sóc ningú, i faig nosa! Faig nosa a la terra, a aquesta terra! (*S'asseu i amb les mans es tapa la cara. Sanglota. La CATERINA, sense deixar d'observar-la, s'hi apropa*).

CATERINA: I ell només l'ha estimada a ella! A ella! A ningú més! (*Va cap a l'escala*). Haig de veure la Mariona! (*Puja ràpidament a la casa i desapareix*).

ESCENA IX

(ÀGATA. *Després PERE MÀRTIR*).

ÀGATA: Aquí, en aquest lloc, em va parlar aquell dia; i allí esmolava la fitora...
(*Pausa*). La fitora...? (*Pausa: després corre a buscar-la sota l'escala, amb alegria feréstega*). Ah! Ja la sé! Ja la tinc! És aquí! És aquí! Que és meva! (*Besant-la*). Meva! Tota la vida que ens hem fet, ella i jo; som com mare i filla i ens estimem!
(*La bressa com si fos una criatura i canta a mitja veu la tornada de la cançó que li va ensenyar PERE MÀRTIR*). Eh! (*Llença la fitora i escup nerviosa*). Què estic cantant? Això m'ho deia ell quan m'enganyava! Fora! Tot fora! Ell i jo i la Mariona! Quina ràbia, la Mariona! Però a ella no la puc matar perquè els seus pares van salvar-me... Van salvar-me d'aquest mar d'on m'arriben, de vegades, veus que em criden, com si per sobre les ones hi hagués quedat la veu dels meus pares: «Filla!, filla!». Ah! Quina alenada més bona que m'arriba. (*Es descorda el coll i el pit per rebre-la millor*). I com se m'eixampla el pit en respirar-la! El mar sí que m'estima! I el seu alè penetra l'ànima! Aquí a terra, misèries i llàgrimes i mort: allà, la pau amb els meus sense angoixes ni mentides! Per què haig de tornar a veure més aquell mal home! Que s'afarti de goig que ja està bé entre la gent com ell! (*Llença el mocador del coll i resta espitregada*). Pare! Mare meva! Ja us he enyorat prou! Obriu-me els braços, que vinc al vostre cor! Rebeu-me! (*Corre a llançar-se al mar*).

PERE MÀRTIR (*surt ràpid i la detura*): Àgata! Per Déu!

ÀGATA (*criant*): Pare! Mare!

PERE MÀRTIR (*abraçant-s'hi*): Àgata del meu cor!

ÀGATA: Aparta't, que em criden!

PERE MÀRTIR: No, no, Àgata!

ÀGATA (*amb ràbia*): Deixa'm morir!

PERE MÀRTIR: Mai, que tu ets meva! Mai!

ÀGATA: Pares! Crideu-me! Crideu-me!

(*Cauen els dos barallant-se damunt la sorra*).

PERE MÀRTIR: No, que et lligo a sobre meu!

ÀGATA: Deixa'm! Deixa'm o et faré trossos!

PERE MÀRTIR: Ets meva!

ÀGATA (*pegant-li amb el puny a la cara*): Té, lladre, té! Que jo sóc teva? Teva i m'has enganyat! Té, que t'haig de fer miques! Pillastre! Bandoler! Lladre! (*Mentrestant ell l'ha anat anomenant i dient-li que l'estima, barrejant-se la veu dels dos*).

PERE MÀRTIR: Pega'm, sí, tant com vulguis, que jo et besaré les mans; pega'm a la cara, i a cada cop jo et diré, et dic, que t'estimo!

ÀGATA: Doncs no et pegaré amb les mans, no! (*Bregant per alçar-se*). Et mataré com a dofi lladregot de mala mena! I ara! Ara!

PERE MÀRTIR: Àgata! Escolta! (*Ella s'ha alçat però PERE MÀRTIR des de terra la té subjecta*). Pels teus pares, Àgata! Per ells, que volen que jo t'estimi!

ÀGATA: Els meus pares! (*Amb ràbia, cridant*). Pares! Crideu-me, crideu-me fort! Pares! Pares! (*Ell la torna a fer caure a terra*).

PERE MÀRTIR: No, calla, calla! Escolta un instant i si després vols, mata'm!

ÀGATA (*plorant, mig vençuda*): Oh, els pares, que ja no els sento! I només sento la veu d'aquest home que ofega la veu dels meus pares!

PERE MÀRTIR: Àgata!

ÀGATA (*rabiosa i plorant*): Parla, doncs, parla, parla!

(ÀGATA anirà barrejant el nom dels seus pares amb les paraules de PERE MÀRTIR, si bé cada vegada amb veu més baixa i més plorosa).

PERE MÀRTIR (*amb energia i sinceritat*): Sí, Àgata, sí: per dir-t'ho tot, sí, Àgata. Sóc un malvat, sí, sí; he pujat a casa teva, cert: però t'estimo a tu sola! Hi he anat per la Mariona, cert, per ella, per ella, sí, sí; però t'estimo a tu sola! El que he estat amb la Mariona, ho he estat amb moltes altres, jo, jo mateix, sí, sí, pensa tot el que vulguis de la meva maldat, tot, tot ho he estat però no n'he estimat cap altra, mai, mai; t'estimo a tu sola! De la terra, del cel, de pertot, a tu sola, a tu sola! No hi ha paraules perquè ho vegis això, reïra de Déu; només hi ha els meus ulls que t'ho diguin i l'alè de la meva ànima que t'ho provi! (*Agafant-la pels braços*). Acosta't, mira'm i gosa, gosa no creure'm! Eh que tu em creus? Eh que em creus? Ah, per força, que jo ho vull, que em creguis. I em moriria, si no em creies, desesperat i consumit de ràbia!

ÀGATA: Si jo ho sabés que t'havies de consumir desesperat, com voldria no haver-te estimat mai ni estimar-te, per a dir-ho tota la vida que no et creia! I com em revenjaria, rient-me de tu igual que una boja! I llavors seria feliç tota jo, freda i glaçada que fos, veient-te corsecar fins que et morissis de ràbia! Però tenint-te com et tinc ara, així, jo no et puc dir que no et crec, perquè tot en mi, ànima i cos, Pere Màrtir, ho està dient, que ho crec, que m'estimes, que tot, tot ho està dient, que m'estimes, que ho diu aquesta terra, que es fa de dia només que per nosaltres; i som nosaltres amb el nostre goig qui la fa tornar de dia! I així, així voldria que ens estiguéssim sempre, tu mirant, de tot el que hi al món, només a mi, i jo tenint-te pel coll, estrenyent-te adormit, el cap sobre la meva espatlla, per si del cor et pujava un altre nom que no fos el de l'Àgata, abans no el diguessis, ofegar-te'l als llavis amb els meus, besant-te i mossegant-te a tu i aquest nom, Pere Màrtir, i matant-te, matant-te!

PERE MÀRTIR: Àgata! Àgata! Sí, sí, així, així! Si jo mai deia un altre nom que no fos el teu, si jo n'estimava una altra que no fossis tu, mata'm, sí, mata'm!

ÀGATA: Ah, maleïda la Mariona que em fa dubtar d'aquest home! Que t'ha volgut arrencar d'aquí! A tu, el meu Pere Màrtir! (*Amb resolució*). Mira'm; mira'm i digue'm que l'avorreixes i la maleeixes, la Mariona.

PERE MÀRTIR: Sí, sí.

ÀGATA: Sí, sí, no! Maleeix-la, maleeix-la!

PERE MÀRTIR: Sí, maleïda! La maleixo, la Mariona, la maleixo!

ÀGATA (*molt resolta*): Pere Màrtir, jura'm per la memòria dels meus pares, els ulls dels quals ens miren en aquest moment des de dins l'aigua, jura'm que mai, que mai més li parlaràs, ni la veuràs mai més, la Mariona.

PERE MÀRTIR: Mai més, t'ho juro; mai més, Àgata!

ÀGATA: Doncs per ells et juro també que si mai et veia amb la Mariona, encara que només fos un instant, et mataria. I ara, té, ja està jugada la meva sort. Ara ja estic ben resolta.

PERE MÀRTIR: Què vols fer?

ÀGATA: Res. No llançar-me al mar. Tornar a viure. *(Es lliga els cabells nerviosament. Agafa el mocador de terra i se'l torna aposar al coll).*

PERE MÀRTIR: Àgata!

ÀGATA: Et vull creure... T'haig de creure: tu ets per mi i jo sóc per tu.

PERE MÀRTIR: L'un per l'altre per sempre.

ÀGATA: Doncs anem-nos-en d'aquí, que la Mariona m'espanta. I no hi tornem mai més.

PERE MÀRTIR: Sí, anem-nos-en, anem-nos-en.

ESCENA X

(ÀGATA, PERE MÀRTIR, BALTASANET, *després* CATERINA i MARIONA).

BALTASANET (*entrant per la dreta*): Pere Màrtir! Pere Màrtir!

PERE MÀRTIR: Què us ha dit el senyor rector?

BALTASANET: Que ho enllestirà tot de seguida i que us casarà, si de cor ho voleu.

ÀGATA: A nosaltres.

PERE MÀRTIR: A nosaltres.

BALTASANET: Veniu amb mi que ara podreu parlar-li.

(*La CATERINA va baixant l'escala: la segueix la MARIONA procurant que no la vegin*).

PERE MÀRTIR (*a ÀGATA*): I a ningú del poble res, fins que siguis la meva dona.

ÀGATA: I jo, Pere Màrtir, que voldria que tot el món ho sabés!

PERE MÀRTIR: No, Àgata, després. (*S'atura un instant a recollir la gorra de terra*). Anem, per Déu!

ÀGATA (*tot sortint*): Baltasanet, oi que no m'enganya? Ah, potser sí que m'enganya!

BALTASANET: No, Àgata, no.

PERE MÀRTIR: Anem!

(*En PERE MÀRTIR segueix l'ÀGATA quan la CATERINA el vol aturar*).

CATERINA: Pere Màrtir...

PERE MÀRTIR (*amb menyspreu*): Ja vinc, ja vinc, Àgata... (*Segueix endavant*).

MARIONA (*posant-se-li al davant, ràpid*): Sóc jo que et parlo.

PERE MÀRTIR: Doncs ni per tu. I aparta't.

CATERINA (*anat-se'n de pressa*): Jo amb l'Àgata.

ESCENA XI

(MARIONA i PERE MÀRTIR).

MARIONA (*privant-li el pas*): Vull saber on vas.

PERE MÀRTIR: A fugir del poble. A fugir de tothom.

MARIONA: Doncs jo deixo córrer l'oncle i vinc amb tu.

PERE MÀRTIR: Tu et quedes aquí. I adéu!

MARIONA (*anant a sortir també*): Ah, no! Perquè diré al senyor rector que sóc la teva amistançada!

PERE MÀRTIR (*envestint-la furiós*): Tu calles!

MARIONA (*fugint de PERE MÀRTIR*): I ara mateix ho crido. (*Cridant*). Veniu tothom, que jo he estat del Pere Màrtir!

PERE MÀRTIR: T'escanyo! (*S'abraona damunt la MARIONA per fer que calli i impedir que el segueixi*).

MARIONA: Ara ja et tinc i no fugiràs! (*Li entrellaça les mans darrere el coll perquè no la deixi*).

PERE MÀRTIR: Si em fas fàstic! Fàstic! Que jo només vull l'Àgata! Només l'he volguda a ella!

MARIONA: No hi aniràs, amb l'Àgata! No hi aniràs!

PERE MÀRTIR: Deixa'm estar! Remaleïda!

MARIONA: No! No! (*En PERE MÀRTIR continua bregant per desfer-se de la MARIONA*).

ESCENA XII

(ÀGATA, MARIONA, CATERINA, PERE MÀRTIR, *després* FILOMENA, LLUÏSETA, BALTASANET, MÒLLERA, RUFET, ÀVIA CEGA i altres homes i dones. En presentar-se CATERINA i ÀGATA, la MARIONA estarà de cara a elles veient-les tot seguit. En PERE MÀRTIR, d'esquena, no adverteix l'arribada de l'ÀGATA).

CATERINA (a l'ÀGATA, *rient*): Mira-te'l, amb la Marionna!

ÀGATA: L'abraça! M'ha enganyat! (*Corre a agafar la fitora*).

MARIONA (*rient fort*): L'Àgata.

CATERINA (a l'ÀGATA, *rient*): S'estimen! S'estimen!

PERE MÀRTIR (a MARIONA): Deixa'm! (*Però no se'n pot desprendre*).

MARIONA (*per l'ÀGATA, sempre rient*): Ens estimem! Ens estimem!

ÀGATA: Malvat! Té! (*Li clava amb fúria la fitora a l'esquena*).

PERE MÀRTIR: Ah! Jesús! (*Cau a terra*).

CATERINA (*ficant-se a casa seva, en veu baixa*): Gràcies, Àgata!

ÀGATA (*rient estrepitosament*): Riem tots, ara! Riem força!

MARIONA (*amb horror*): Correu!

PERE MÀRTIR: Àgata! Tu contra mi? Què has fet?

ÀGATA (*continua rient*): M'he venjat! Quina alegria! Ja estic venjada!

(*La seva rialla es trenca amb un plor*).

MARIONA: Ella t'ha mort, ella, Pere Màrtir. (*S'acosta a PERE MÀRTIR, rabiosa*).

PERE MÀRTIR: No, no t'acostis. No et vull a tu. Jo només la vull a ella! L'Àgata! L'Àgata és meva!

ÀGATA: Tu a mi? I era veritat? Oh, Senyor! Què he fet, Senyor!

PERE MÀRTIR: T'estimo a tu. A tu sola! (*Ella s'hi abraça*). I venia a trobar-te! Déu meu! (*Mor*).

MARIONA: Veniu! Correu!

(*L'ÀVIA CEGA surt a la porta de can CINQUENES i queda hieràtica al capdamunt de l'escala. Ve gent del poble. Un dels primers d'arribar és en BALTASANET. Venen també en RUFET i en MÒLLERA*).

ÀGATA (*fent un crit*): Ah! Ets meu! Ets meu! Jo no vull que moris! (*Als qui s'acosten*). Deixeu-nos! Deixeu-nos! Això és meu! És la meva vida! Vosaltres ja teniu tot el del món i el del cel: jo només tinc en Pere Màrtir! Només el tinc a ell! Només el tinc a ell!

BALTASANET: Ja és mort.

ÀGATA (*cridant-lo com boja*): Ah! Pere Màrtir! (*Lluny, se senten repicar un instant les campanes*).

BALTASANET: Toquen pel vostre casament...!

ÀGATA (*plorant amb ràbia*): I jo l'he mort! Jo l'he mort! (*Amb un crit fort, encarant-se amb la MARIONA, plorant rabiosa*). Ah, no! Pere Màrtir!

MARIONA: Heretge! Mala sang! (*Amb despit*). Forastera! Sí, sí; l'has mort tu mateixa!

ÀGATA: Sí, sí, jo, sí; i en matar-lo ha quedat per sempre meu! I tu t'has quedat una perduda. Rica, sí, però dintre de l'or, bagassa!, bagassa!, bagassa...!

MARIONA: Malagraïda! I oblides que m'ho deus tot? Que fins la vida la deus als meus pares?

ÀGATA: La meva vida! Si no te la vull la vida! Aparteu-vos!

UN HOME: No! Atureu-la!

UN ALTRE HOME: Atureu-la! (*Van corrent al seu darrere sense poder-la aturar*).

ÀGATA (*corrent roques amunt*): Fora tothom! Deixeu-me! Maleït sigui el dia en què em va recollir aquesta terra!

BALTASANET: Atureu-la! Atureu-la!

ÀGATA: Pare! Mare! Ja torno!

(Es llança al mar. Xiscle d'esglai de tothom. L'ÀVIA CEGA comença a baixar l'escala palpant la barana. La MARIONA resta amb la cara tapada entre les mans. Enmig d'un silenci aclaparador se sent, no massa lluny, la veu d'una dona que entona una cançó de bressol. L'horitzó comença a enrogir-se anunciant el dia, i les campanes tornen a tocar a festa mentre cau el teló).

BALTASANET: Senyor, misericòrdia!

(TELÓ)

ÀNGEL GUIMERÀ I JORGE (Santa Cruz de Tenerife, 6 de maig de 1845 - Barcelona, 18 de juliol de 1924) fou un dramaturg, poeta i polític català. La seva extensa obra, notable per unir a una aparença romàntica els elements principals del realisme, el va convertir en un dels màxims exponents de la Renaixença o ressorgiment de les lletres catalanes a finals del segle XIX.

Fill de pare català i mare canària, va passar els primers anys de la seva vida a Tenerife. Als set anys va anar a viure a Catalunya, on s'adaptà ràpidament. Va ser una de les figures més destacades de la Renaixença, tant política com literària. Tot i que va iniciar la seva carrera amb la poesia, la major part de la seva obra literària va estar dedicada al teatre. Ben aviat aconseguí reconeixement internacional (*Mar i cel* va ser un èxit immediat, traduït a vuit idiomes). La seva època més brillant fou en l'última dècada del segle XIX, on s'apropà més a la realitat de la societat catalana d'aquella època, que girava el rumb cap a un entorn més urbà i industrial, destacant en el seu currículum *Maria Rosa* (1894), *Terra baixa* (1896) o *La filla del mar* (1900). Al final de la seva vida diversificà més la seva producció, des del drama burgès als poemes dramàtics musicals amb elements fantàstics o el teatre històric de tendència catalanista.

Notes

[¹] Nota de Xavier Fàbregas amb motiu de la seva adaptació de *La filla del mar* d'Àngel Guimerà. Prové de l'arxiu de l'adaptador i ha estat facilitada per Maryse Badiou. [[Torna](#)]

[2] Xavier Fàbregas considerava que aquesta cançó no s'esqueia en una representació modernitzada. Va triar tres poemes de Guimerà, que foren musicats a posta, però en el text de la seva adaptació no fa constar quins van ser. (*Nota de l'E.*) [\[Torna\]](#)